

Onderzoeksrapport
Leefomgeving & Sociaal Contact

Gemeente Bronckhorst

Online panel '*Bronckhorst Spreekt*'

Onderzoekperiode: Kwartaal 4 - 2013
Referentie: 13011

Online panel 'Bronckhorst Spreekt'

Hengelo (Gld.), Februari 2014
Referentie: 13011

Klankbord Gemeente Bronckhorst
Gert Jan Mugge, onderzoekscoördinator

Moventem (voorheen: ROMA marktonderzoek & advies)

Ruurloseweg 17b
7255 DE Hengelo (Gld.)

T 0575 84 3738
E info@moventem.nl
W www.moventem.nl

Projectteam:

drs. Robin Koster
Luc Oonk MSc.
Danny Berkhuisen

Onderzoeksrapport

Leefomgeving & Sociaal Contact

Gemeente Bronckhorst

Moventem is aangesloten bij de Nederlandse Marktonderzoek Associatie (MOA), Center for Information Based Decision Making & Marketing Research. Moventem is tevens aangesloten bij the World Association of Opinion & Marketing Research Professionals (ESOMAR).

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Ondanks deze uiterste zorgvuldigheid kan het voorkomen dat informatie fout en/ of onvolledig is. Moventem is niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door het gebruik van de aangeboden informatie.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	5	BIJLAGEN	44
1.1	ACHTERGROND	5	BIJLAGE 1 – RESPONDENTEN PER KERN	45
1.2	ONDERZOEKSMETHODE	5	BIJLAGE 2 – ALGEMEEN GEBRUIK VOORZIENINGEN BUITEN BRONCKHORST	46
1.3	LEESWIJZER.....	6	BIJLAGE 3 – ALGEMEEN GEBRUIK VOORZIENINGEN BINNEN BRONCKHORST	47
2	ANALYSE SAMENSTELLING PANEL & STEEKPROEF	8	BIJLAGE 4 – GEBRUIK WINKELS IN GROTE KERNEN BRONCKHORST	48
2.1	OPBOUW PANEL	8	BIJLAGE 5 – GEBRUIK CAFÉS-RESTAURANTS GROTE KERNEN BRONCKHORST ...	49
2.2	KENMERKEN PANEL & STEEKPROEF	9	BIJLAGE 6 – GEBRUIK POSTKANTOOR IN GROTE KERNEN BRONCKHORST	50
2.3	RESPONS	10	BIJLAGE 7 – GEBRUIK BANKEN IN GROTE KERNEN BRONCKHORST	51
2.4	BETROUWBAARHEID EN NAUWKEURIGHEID	10	BIJLAGE 8 – GEBRUIK HUISARTS IN GROTE KERNEN BRONCKHORST.....	52
3	RESULTATEN	13	BIJLAGE 9 – GEBRUIK PARAMEDISCHE ZORG IN GROTE KERNEN BRONCKHORST	53
3.1	DE GEMEENTE BRONCKHORST ALS LEEFOMGEVING.....	13	BIJLAGE 10 – GEBRUIK SPORTVOORZIENINGEN GROTE KERNEN BRONCKHORST	54
3.2	VRIJWILLIGERSWERK BINNEN DE GEMEENTE BRONCKHORST.....	27	BIJLAGE 11 – GEBRUIK APOTHEEK IN GROTE KERNEN BRONCKHORST	55
3.3	MANTELZORG.....	29		
3.4	INFORMATIEBEHOEFTE & -VOORZIENING ZORGTHEMA'S	33		
3.5	EENZAAMHEID	35		
4	SLOTSOM.....	40		
4.1	ALGEMEEN	40		
4.2	SAMENVATTING BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN.....	40		
4.3	NORMERING, INDICATOREN EN BENCHMARK	43		
4.4	AFSLUITING	43		

Inleiding

1 Inleiding

In dit rapport worden de resultaten gepresenteerd van een studie naar (1) de gemeente Bronckhorst als leefomgeving en (2) de mate waarin inwoners over sociale contacten beschikken. Deze onderwerpen bestaan onder meer uit aspecten over voorzieningenaanbod, vrijwilligerswerk en mantelzorgers in de gemeente.

Dit rapport is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de heer Gert Jan Mugge, onderzoekcoördinator van de gemeente. Voorts zijn de volgende medewerkers van de gemeente geconsulteerd: Nienke Droppers, Jacqueline Arends, Daniëlle Wolters, Charel van Dijk, Ans Steenblik, Welmoed Gouwenberg, Diana Nijland, Patty Imming, Arie Vries, Sander Burggraaf, Jan Plekkenpol, Tineke Vos, Wim Berenpas, Jan Ditzel, Helmig van der Kolk, Herman de Groot, Jeanne Wissink, Rianne Lenselink, Jeroen Glandrup, Hettie van den Brink, Jeroen Wesselink, Henk Neijenhuis en Johan van Cranenburgh.

Dit inleidende hoofdstuk gaat in op de achtergrond, de scope van het onderzoek en de onderzoeksmethode. Het hoofdstuk sluit af met een beknopte uiteenzetting van de structuur van het rapport in een leeswijzer.

1.1 Achtergrond

Begin 2012 heeft het Management Team (MT) van de gemeente opdracht gegeven om een Onderzoeksvisie te formuleren. Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente heeft op dinsdag 22 januari 2013 ingestemd met de implementatie van de vastgestelde Onderzoeksvisie. Met het vaststellen van de Onderzoeksvisie 2013 heeft de gemeente Bronckhorst de ambitie uitgesproken om op een kwalitatief hoogwaardige en efficiënte wijze onderzoeken te verrichten. Hoogwaardigheid die wordt gekenmerkt door een gestructureerde wijze van onderzoeken met een praktische insteek. Kwalitatief en efficiënt worden onderzoeksresultaten gegenereerd op gebieden die er voor de gemeente Bronckhorst en zijn partners toe doen en waarvan de resultaten kunnen bijdragen aan betere plannen en besluitvorming die de inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties van Bronckhorst ten goede komen.

1.1.1 Onderzoek leefomgeving en sociaal contact

Binnen het brede sociale domein spelen vele ontwikkelingen die inwoners uit gemeente Bronckhorst vaak direct kunnen raken of bezig houden. Ontwikkelingen die onder meer in gang worden gezet door een overdracht van taken (decentralisaties) naar de gemeente en als gevolg van demografische ontwikkelingen (vergrijzing en ontgroening). Gemeente Bronckhorst staat voor de taak inhoudelijk (nieuw) beleid (door) te ontwikkelen en taken uit te voeren op (deel)terreinen, waarvoor ze verantwoordelijk gaat worden.

In dit kader is het gewenst vanuit de samenleving (overeenkomstig de TBB-visie 'Versterken van verbinding') van inwoners, maar ook van bedrijven, instellingen en verenigingen input of feedback te ontvangen over wenselijke ontwikkelingsrichtingen en uitwerkingen.

1.2 Onderzoeksmethode

Gezien de aard van het vraagstuk, is een kwantitatieve onderzoeksmethode gewenst. Met kwantitatief onderzoek worden gegevens verkregen over percentages en verhoudingen binnen een populatie. In dit geval met name over de mening van de Bronckhorster bevolking over de leefomgeving, vrijwilligers, mantelzorgers en mate van eenzaamheid. Om statistisch verantwoorde uitspraken te mogen doen, dient een minimaal aantal respondenten hun mening te geven; de steekproef. Wanneer de steekproef een bepaalde omvang en kenmerken heeft (betrouwbaarheid, nauwkeurigheid en representativiteit), dan kunnen uitspraken gegeneraliseerd worden naar de populatie.

1.2.1 Bronckhorst Spreekt

Voor dit onderzoek is het online panel 'Bronckhorst Spreekt' ingezet, omdat het panel een efficiënte en effectieve onderzoeksmethode is, in vergelijking met andere methoden. Dit komt mede doordat de ledenwerving voor het panel zeer zorgvuldig is gedaan, waardoor er een goede verdeling is over de (kleine) kernen in de gemeente, geslacht en leeftijd. De invulling via Bronckhorst Spreekt sluit aan bij de Onderzoeksvisie en resulteert in meer diepgaande en pragmatische onderzoeksresultaten, waarbij ook de mogelijkheid voor benchmark blijft bestaan.

1.2.2 Vragenlijst

De vragen zijn nadrukkelijk geschreven vanuit het oogpunt van de inwoner (integrale benadering). De vragen zijn mede tot stand gekomen in overleg met de gemeente Bronckhorst, waarbij diverse belanghebbenden de mogelijkheid hadden feedback te geven. In de vragenlijst is niet gevraagd naar achtergrondgegevens (segmentatievariabelen), daar deze al zijn geregistreerd tijdens de inschrijvingsprocedure van het panel.

Conform de Onderzoeksvisie is bij de opzet van het onderzoek rekening gehouden met een aantal uitgangspunten, waaronder de aspecten bruikbaarheid, relevantie, objectiviteit en validiteit, toegankelijkheid, en transparantie¹. De vragenlijst wordt in dit document niet nader behandeld.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk (2) wordt een analyse gepresenteerd van de samenstelling van het online panel en de gerealiseerde steekproef.

Hoofdstuk 3 gaat in op de resultaten van het onderzoek. Daarbij wordt achtereenvolgens ingegaan op:

- de gemeente Bronckhorst als directe leefomgeving en de bestaande voorzieningen;
- het verrichten van vrijwilligerswerk binnen de gemeente Bronckhorst;
- het geven en ontvangen van mantelzorg binnen de gemeente Bronckhorst;
- de informatievoorzieningen met betrekking tot zorgthema's;
- overige zorgaspecten zoals mate van eenzaamheid.

De belangrijkste conclusies worden in hoofdstuk 4 (Slotsom) beschreven.

De bijlagen waar in dit rapport naar wordt verwezen, zijn achterin dit document te raadplegen (vanaf pagina 44).

Er is een aantal open vragen gesteld aan de respondenten. In dit rapport worden op enkele plaatsen quotes van respondenten gebruikt, ter indicatie van deze open toelichtingen en opmerkingen.

De percentages in dit rapport worden afgerond tot (maximaal) twee decimalen achter de komma. Hierdoor kunnen kleine afrondingsverschillen voorkomen.

Door routes in de vragenlijst en vragen waarbij meerdere antwoorden mogelijk zijn, kan het voorkomen dat het aantal respondenten en/of het aantal antwoorden niet overal gelijk is in deze rapportage. Dit kan ook komen doordat in enkele overzichten de categorie 'weet niet/ geen mening' niet is weergegeven. Tevens hebben niet alle respondenten alle vragen beantwoord en hebben offline deelnemers minder vragen ontvangen, om ze niet teveel te belasten. Om deze redenen wordt ter volledigheid bij de resultaten aangegeven hoeveel respondenten ('n') de betreffende vraag hebben beantwoord.

Voorts kunnen door routes in de vragenlijst kleinere groepen respondenten ontstaan. Daardoor zijn enkele resultaten slechts indicatief van aard en dienen deze met voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. Als vuistregel geldt dat resultaten van groepen kleiner dan 30 respondenten, met voorzichtigheid moeten worden beschouwd.

In dit onderzoeksrapport worden de belangrijkste resultaten beschreven en visueel weergegeven. Uit de onderzoeksdata is mogelijk nog meer informatie te extraheren en/of zijn er nadere analyses mogelijk.

Voor meer informatie over het theoretische kader, de vragenlijst, de onderzoeksozet en/ of het dataverwerking-/ analyseproces (statistische toetsen), kan contact worden opgenomen met Moventem.

¹ Voor meer toelichting wordt verwezen naar de vastgestelde Onderzoeksvisie van januari 2013.

A hand in a suit sleeve pointing upwards, with a large green circle and dashed lines overlaid on the image.

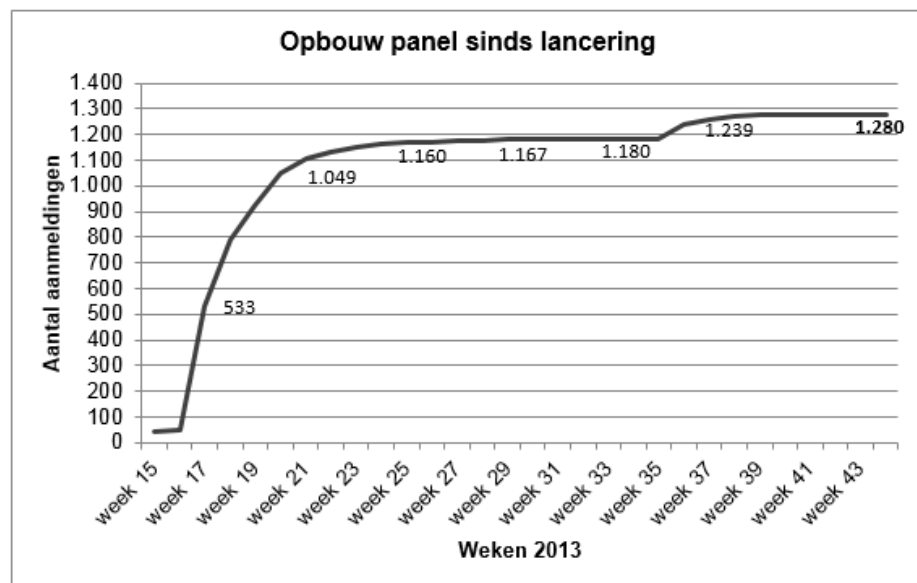
Analyse samenstelling panel & steekproef

2 Analyse samenstelling panel & steekproef

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de samenstelling van het online panel Bronckhorst Spreekt en de gerealiseerde steekproef (respons) van het onderzoek. Op basis van statistische toetsen wordt geanalyseerd in hoeverre het panel en de steekproef betrouwbaar, nauwkeurig en representatief zijn.

2.1 Opbouw panel

In de volgende diagram wordt het aantal panelaanmeldingen weergegeven tot het moment waarop het onderzoek is uitgestuurd. Personen kunnen deelnemen vanaf de wettelijk toegestane leeftijd; 16 jaar.

Figuur 1 Opbouw ledenaantal online panel Bronckhorst Spreekt

Er is op meerdere manieren geworven om het panel op te bouwen. Dit is in nauwe samenspraak gedaan met de afdeling Communicatie van de gemeente. Er is met name geworven via (willekeurige volgorde):

- Per post (gestratificeerde steekproef uit Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA) kwartaal 2 van 2013);

- Bij de balie in het gemeentehuis (8 en 13 t/m 17 mei 2013);
- Per e-mail (onder andere voormalige deelnemers uit 2011 aan de enquêtes van Toekomstbestendig Bronckhorst (TBB) zijn uitgenodigd);
- Via Twitter (enkele oproepen voor deelname);
- Melding op de website van de gemeente (homepage);
- Weergave op de schermen in de hal van het gemeentehuis;
- Via media (publicaties in De Gelderlander 13/04 en Contact 23/04);
- Via de Tell-a-Friend optie binnen het panel hebben panelleden te allen tijde de mogelijkheid nieuwe panelleden uit te nodigen.

De meeste aanmeldingen zijn online gedaan via het portal van Bronckhorst Spreekt (www.bronckhorstspreekt.nl). De volgende afbeelding toont een screenshot van de homepage van het portal (van dinsdag 18 februari 2014).

Figuur 2 Screenshot portal online panel Bronckhorst Spreekt

Er zijn 77 personen die zich offline hebben aangemeld en die ook offline willen deelnemen aan onderzoeken. Zij krijgen de vragenlijsten per post toegestuurd en kunnen deze retourneren via een antwoordenvolp.

2.2 Kenmerken panel & steekproef

In de volgende subparagrafen wordt stilgestaan bij de kenmerken van Bronckhorst Spreekt en de gerealiseerde steekproef.²

2.2.1 Leeftijd & geslacht

Van de volgende tabel kan worden afgelezen hoe de leeftijdsverdeling binnen het panel en de steekproef zich verhoudt tot de verdeling van de Bronckhorster bevolking.

Leeftijd	Gemeente (01-01-'13)		Panel (online)		Respons	
16-19 jaar	2.284	7,36%	43	3,36%	17	1,71%
20-29 jaar	2.813	9,07%	88	6,88%	54	5,42%
30-39 jaar	3.268	10,53%	138	10,78%	87	8,73%
40-49 jaar	6.124	19,74%	225	17,58%	167	16,77%
50-59 jaar	5.885	18,97%	315	24,61%	241	24,20%
60-69 jaar	5.342	17,22%	318	24,84%	276	27,71%
70-79 jaar	3.322	10,71%	124	9,69%	120	12,05%
> 79 jaar	1.989	6,41%	29	2,27%	34	3,41%
Totaal	31.027	100%	1.280	100%	996	100%

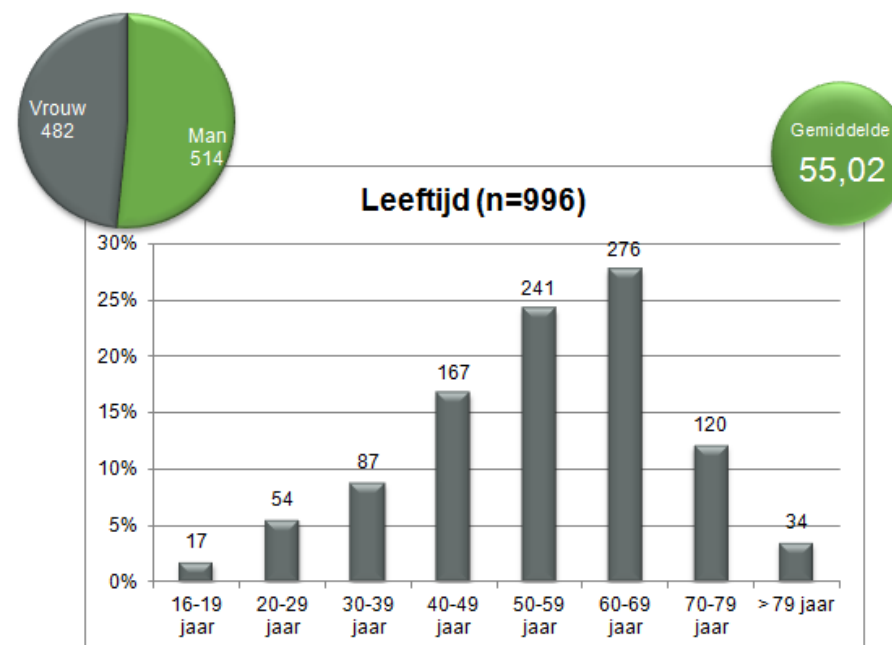
Figuur 3 Tabel leeftijdsverdeling Bronckhorster bevolking

In de tweede kolom ('Gemeente') is de leeftijdsverdeling van de inwoners van de gemeente weergegeven, volgens de GBA. In de derde kolom ('Panel') is de leeftijdsverdeling binnen het panel opgenomen. De vierde kolom ('Respons') toont de leeftijdsverdeling van de respondenten die aan het onderzoek hebben deelgenomen; de steekproef.

² De kenmerken van de offline deelnemers zijn onbekend, omdat zij de online intake vragenlijst niet hebben doorlopen. Het gaat om 77 offline leden in het panel en om 40 respondenten (in de respons).

Uit de analyse³ van de representativiteit over leeftijd blijkt dat het panel en de steekproef nagenoeg volledig overeenkomt met de populatie. Er is een kleine oververtegenwoordiging in de leeftijdscategorieën 50-59 en 60-69 jaar.

In de volgende diagram is de verdeling van de respons gevisualiseerd. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 55,02 jaar. De verdeling over geslacht is nagenoeg gelijk, 514 mannen om 482 vrouwen.

Figuur 4 Diagram leeftijdsverdeling Bronckhorster bevolking

³ De representativiteitsanalyses in dit rapport zijn verricht via de chi-kwadraattoets.

2.2.2 Kernen

Uit de volgende tabel kan worden afgeleid hoe de verdeling over kernen is van het panel en de steekproef, en hoe deze zich verhoudt tot de verdeling van de Bronckhorster bevolking. In de tweede kolom ('Gemeente') wordt de verdeling van het aantal inwoners over de kernen van de gemeente weergegeven, volgens de GBA. In de derde kolom ('Panel') is de verdeling binnen het panel opgenomen. De vierde kolom ('Respons') toont de verdeling van de steekproef van het onderzoek. Overigens zijn alleen de kernen in de tabel opgenomen die in de respons minimaal 10 keer voorkomen, de rest is onderverdeeld in de kolom 'Woonplaats'. Zo valt Kranenburg bijvoorbeeld onder Vorden.

Woonplaats	Gemeente (01-01-'13)		Panel (online)		Respons	
Zelhem	7.539	24,30%	268	20,94%	203	20,38%
Hengelo	5.831	18,79%	252	19,69%	199	19,98%
Vorden	5.921	19,08%	231	18,05%	185	18,57%
Steenderen	2.371	7,64%	107	8,36%	81	8,13%
Drempt	1.436	4,63%	67	5,23%	59	5,92%
Hummelo	1.327	4,28%	62	4,84%	56	5,62%
Halle	1.914	6,17%	77	6,02%	52	5,22%
Baak	951	3,07%	56	4,38%	41	4,12%
Keijenborg	1.342	4,33%	39	3,05%	34	3,41%
Toldijk	754	2,43%	29	2,27%	22	2,21%
Wichmond	532	1,71%	25	1,95%	19	1,91%
Laag-Keppel	399	1,29%	26	2,03%	17	1,71%
Hoog-Keppel	416	1,34%	26	2,03%	16	1,61%
Vierakker	294	0,95%	15	1,17%	12	1,20%
Totaal	31.027		1.280		996	

Figuur 5 Tabel verdeling kernen Bronckhorst

Uit de analyse van de representativiteit over kernen blijkt dat de steekproef nagenoeg representatief is. In de resultaten is Hummelo enigszins over- en Zelhem enigszins ondervertegenwoordigd. De afwijkingen in de verdeling over de kernen is echter dusdanig gering, dat er geen weging is toegepast.

2.2.3 Binding met de gemeente

Er is in kaart gebracht welke verbondenheid de respondenten hebben met de gemeente. Vrijwel alle respondenten wonen in de gemeente, waarvan ruim 82% langer dan 10 jaar. 144 personen werken (ook) in de gemeente. Voorts zijn er 121 personen die (ook) recreëren in de gemeente.

Enkele andere kenmerken van de respondenten:

- 9,5% is universitair geschoold, 33% heeft hoger beroepsonderwijs als hoogst voltooide opleiding, 27% middelbaar beroepsonderwijs, 19% middelbare school, 9,5% is lager geschoold en de rest basisschool/anders;
- 53% heeft een tweepersoonshuishouden zonder (thuiswonende) kinderen. 21,5% woont in een gezin, met een jongst thuis wonend kind van 12 jaar of ouder. 14,5% woont in een gezin, met een jongst thuis wonend kind van onder de 12 jaar. 9% is alleenwonend;
- 84 respondenten hebben een onderneming in Bronckhorst. 75 respondenten zijn verbonden aan een instelling gevestigd in de gemeente. 522 respondenten zijn lid van een vereniging in de gemeente.

2.3 Respons

In totaal hebben 996 respondenten aan het onderzoek deelgenomen, waarvan 956 online en 40 offline. Het totaal aantal panelleden is 1.357. Dit maakt op geaggregeerd niveau een effectieve **respons-rate van 73,4%** $\{(996/1357)*100\}$.

Er is een zeer hoge respons rate behaald, waaruit kan worden afgeleid dat er een grote betrokkenheid is onder de panelleden van Bronckhorst Spreekt.

2.4 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

De uitkomsten van een onderzoek moeten een zo goed mogelijk beeld geven van de gehele populatie. Elke steekproef geeft afwijkingen ten opzichte van de werkelijkheid. Het streven is echter om de uitkomsten zo nauwkeurig en betrouwbaar mogelijk overeen te laten komen met de populatie.

In statistisch onderzoek is het gebruikelijk om te spreken van een betrouwbaar verschil wanneer de afwijking zo groot is dat deze niet door toeval wordt veroorzaakt. Wanneer de invloed van de toevalsfactor groot is, wordt de meting statistisch onbetrouwbaar genoemd. Een statistisch betrouwbare meting zal bij een herhaling op dezelfde wijze en op hetzelfde moment een sterk vergelijkbare score opleveren. Het statistische betrouwbaarheidsniveau is gedefinieerd als 100% minus het significantieniveau. In de wetenschap is het gebruikelijk om te kiezen voor een significantieniveau van 5%.

De nauwkeurigheid (uitgedrukt in foutmarge) geeft het gebied van waarden aan, waarbinnen de werkelijke waarde in de populatie ligt. Een foutmarge van bijvoorbeeld 3,03%, betekent dat de werkelijke waarde van de totale populatie 3,03% hoger of lager kan liggen dan de waarde van de steekproef.

Bij de berekening van de statistische betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van het onderhavige onderzoek, dient rekening te worden gehouden met de driedelige indeling van het onderzoek. Per onderdeel van de vragenlijst is de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid berekend, waarmee generaliserende uitspraken kunnen worden gedaan over drie (deel)populaties, te weten:

- A) alle inwoners van Bronckhorst;
- B) alle inwoners van Bronckhorst die vrijwilligerswerk verrichten;
- C) alle inwoners van Bronckhorst die mantelzorg verrichten.

Populatie	Betrouwbaarheid	Foutmarge
A) alle inwoners van Bronckhorst (n=996)	95%	3,03%
B) alle inwoners van Bronckhorst die vrijwilligerswerk verrichten (n=542)	95%	4,15%
C) alle inwoners van Bronckhorst die mantelzorg verrichten (n=189)	95%	7,09%

Figuur 6 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

Met het omvangrijke aantal respondenten dat heeft deelgenomen aan het onderzoek kunnen met zeer hoge betrouwbaarheid en nauwkeurigheid uitspraken worden gedaan, op geaggregeerd niveau en per deelpopulatie.

Resultaten

3 Resultaten

In dit beschrijvende hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek weergegeven. Achtereenvolgens wordt ingegaan op deze onderwerpen:

- § 3.1 de gemeente Bronckhorst als directe leefomgeving. Waar en hoe vaak maakt men gebruik van voorzieningen? En hoe inwoners tegen de toekomst aankijken op gebied van voorzieningen en zelfstandig wonen;
- § 3.2 het doen van vrijwilligerswerk binnen de gemeente Bronckhorst en al haar aspecten, zoals het soort vrijwilligerswerk, de duur van het vrijwilligerswerk, informatievoorzieningen over vrijwilligerswerk en overige aspecten binnen het thema;
- § 3.3 het geven en ontvangen van mantelzorg binnen de gemeente Bronckhorst en knelpunten die worden ervaren;
- § 3.4 de informatievoorzieningen over zorgthema's. De mate waarin de inwoners weten waar ze met vragen op verschillende terreinen terecht kunnen;
- § 3.5 overige zorgaspecten zoals de sociale samenhang in het dorp/gebied tussen inwoners over mate van eenzaamheid en aspecten van de zorg in het algemeen.

3.1 De gemeente Bronckhorst als leefomgeving

Deze paragraaf beschrijft de onderzoeksresultaten op het gebied van de leefomgeving in Bronckhorst. Respondenten is gevraagd naar de kenmerken die de kwaliteit van de leefomgeving het meest bepalen. Wie is verantwoordelijk voor de kenmerken en aan welke kenmerken hechten inwoners de meeste waarde.

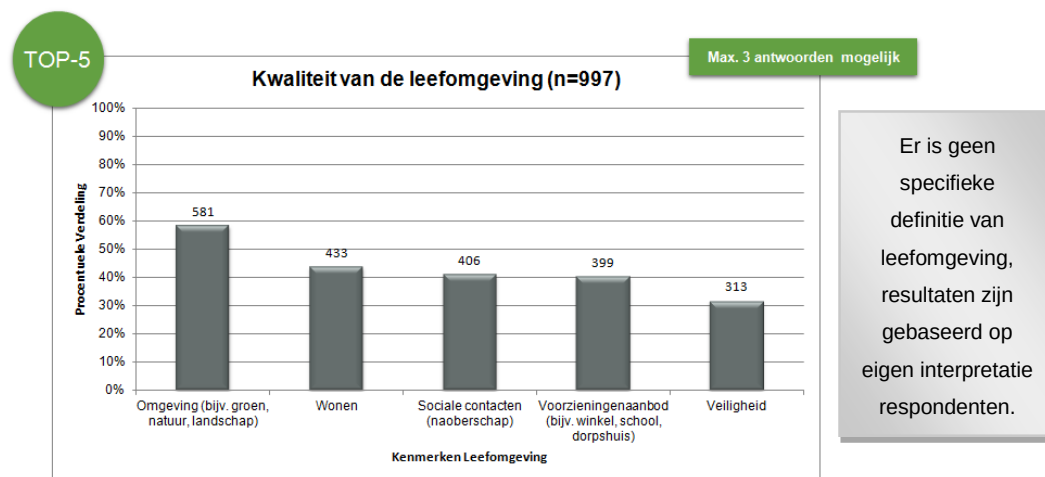
Respondent: "De leefomgeving is een van de mooiste in Nederland maar staat wel erg onder druk. Hoe leefbaar is de omgeving over een aantal jaar?"

In het onderzoek is gevraagd naar de kwaliteit en aanwezigheid van voldoende voorzieningen in de gemeente. Op basis van de resultaten uit het onderzoek zijn stromingen tussen woonplaatsen en

voorzieningen in kaart gebracht. In de subparagrafen zijn de resultaten van de vijf grootste woongebieden separaat weergegeven.

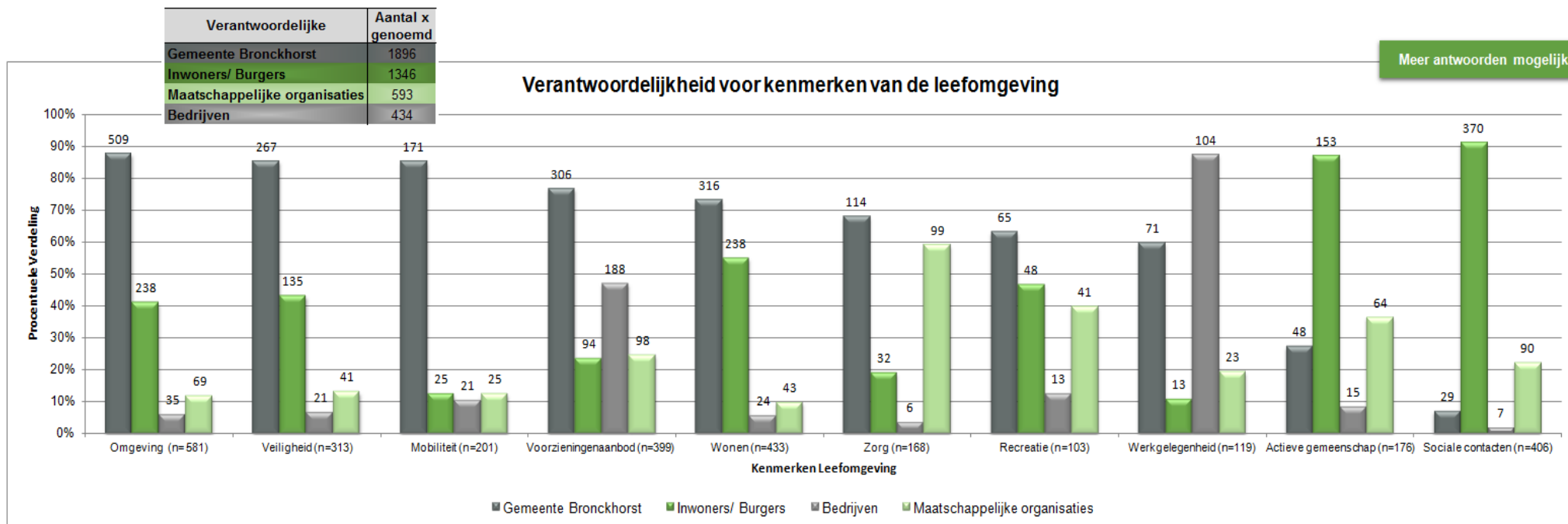
3.1.1 Leefomgeving

De volgende diagram (figuur 7) toont de top vijf van kenmerken die de kwaliteit van de leefomgeving het meest bepalen. De inwoners konden maximaal 3 antwoorden geven. Bijna 60% van alle inwoners is van mening dat de omgeving waarin ze wonen een van de kenmerken is die de kwaliteit van de leefomgeving bepalen. Opvallend bij de laagst scorende kenmerken is werkgelegenheid met maar 12%. Hekkensluis is het kenmerk recreatie (sport, cultuur) met 10%.

Figuur 7 Kwaliteit van de leefomgeving

Inwoners is gevraagd om verantwoordelijkheden te koppelen aan de genoemde kenmerken. De diagram op de volgende pagina (figuur 8) geeft daarvan de resultaten. Respondenten hadden de mogelijkheid om per kenmerk van de leefomgeving meerdere verantwoordelijken aan te wijzen. De bijbehorende tabel laat zien dat de gemeente Bronckhorst het vaakst genoemd is bij het toewijzen van verantwoordelijkheden, maar ook de inwoners zelf worden verantwoordelijk geacht voor tal van aspecten die van invloed zijn op de kwaliteit van de leefomgeving. De staven in de diagram zijn uitgedrukt in percentages van het aantal keren dat het aspect genoemd is bij de vraag om drie kenmerken te noemen die van invloed zijn op de kwaliteit van de leefomgeving.

Figuur 8 Verantwoordelijkheid voor kenmerken van de leefomgeving

Respondent: "De gemeente is een vrij rustige gemeente. Ik denk dat het ook wel een gemeente is die openstaat voor kritiek."

Tevens is aan de inwoners gevraagd welke kenmerken van de leefomgeving ze als meest belangrijk ervaren. Respondenten hebben de kenmerken in volgorde van belangrijkheid geplaatst. In totaal zijn tien kenmerken van de leefomgeving weergegeven. De tabel van figuur 9 laat in de tweede kolom de percentages zien hoe groot het aandeel is dat voorkomt in de top drie van de inwoners. In de derde kolom staan de percentages van de categorieën die het minst belangrijk worden geacht en die op de plaatsen acht, negen en tien zijn gezet.

Kenmerken van een leefomgeving	% aandeel TOP-3 (n=956)	
	Meest belangrijk	Minst belangrijk
Omgeving (bijv. groen, natuur, landschap)	49,1%	20,7%
Voorzieningenaanbod (bijv. winkel, school, dorps huis)	45,0%	15,3%
Wonen	45,0%	15,9%
Veiligheid	40,3%	16,3%
Sociale contacten (naoerschapp)	35,4%	23,4%
Mobiliteit (van fiets tot openbaar vervoer)	21,4%	34,5%
Zorg (bijv. gezondheid- en ouderenzorg)	19,6%	27,1%
Actieve gemeenschap	19,0%	39,4%
Werkgelegenheid	16,0%	52,4%
Recreatie (bijv. sport, cultuur)	9,3%	54,9%

Figuur 9 Belangrijkheid van kenmerken van een leefomgeving

De inwoners van de gemeente geven gemiddeld een 7,67 als rapportcijfer over de totale leefomgeving. In de diagram (figuur 10) wordt de verdeling van de rapportcijfers weergegeven. Op de X-as staan de rapportcijfers weergegeven en op de Y-as staat de procentuele verdeling. Boven de grijze staven staat het absolute aantal inwoners dat het betreffende rapportcijfer heeft gegeven.

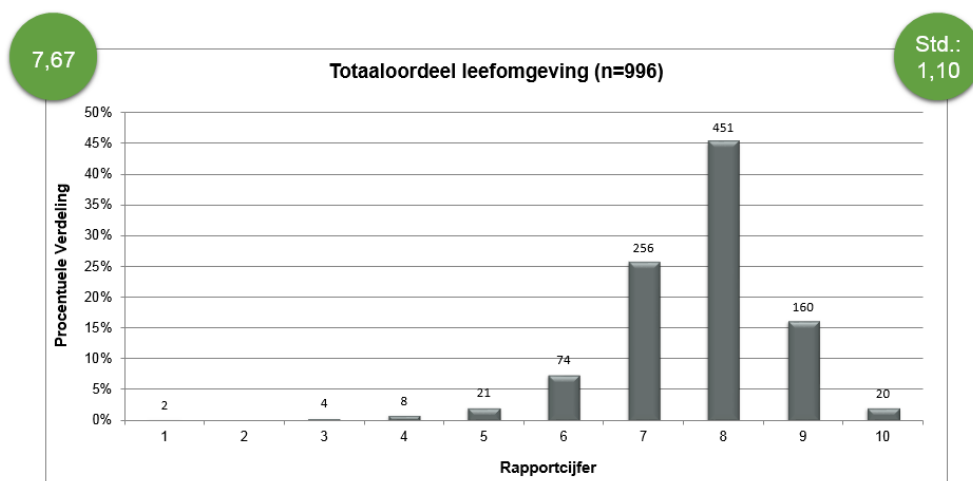
Er zijn relatief weinig lage beoordelingen. Dit blijkt ook uit de standaarddeviatie (Std.) die laat zien in welke mate de waarden variëren. In dit geval is er sprake van een lage Std., wat aangeeft dat de waarden zijn gecentreerd rond het gemiddelde. Een hoge Std. zou betekenen dat er een meer gespreide verdeling van waarden is. In totaal heeft ongeveer 3,5% van de respondenten de leefomgeving met een onvoldoende beoordeeld.

59% van de inwoners vindt het logisch dat voorzieningen worden gebundeld of worden samengevoegd zodat kosten kunnen worden bespaard. 18% is het hier mee (zeer) oneens. Een derde van de inwoners is bereid om meer te betalen wanneer voorzieningen daarmee in stand kunnen worden gehouden. 21% van de inwoners is het hier mee (zeer) oneens en wenst niet meer te betalen.

Respondent: "Alle voorzieningen zijn aanwezig, in principe hoeft je het dorp niet uit om goed te kunnen leven."

Om een beeld te krijgen bij de mogelijkheden van de inwoners om gebruik te maken van alle mogelijke voorzieningen in de gemeente Bronckhorst zijn enkele vragen gesteld over de mobiliteit van de inwoners. Zo heeft 97% van alle panelleden een autorijbewijs en 20% een motorrijbewijs. 96% bezit ook een eigen auto en 8% bezit (ook) een motor. Van alle respondenten heeft 96% ook een fiets en 4% een bromfiets of scooter.

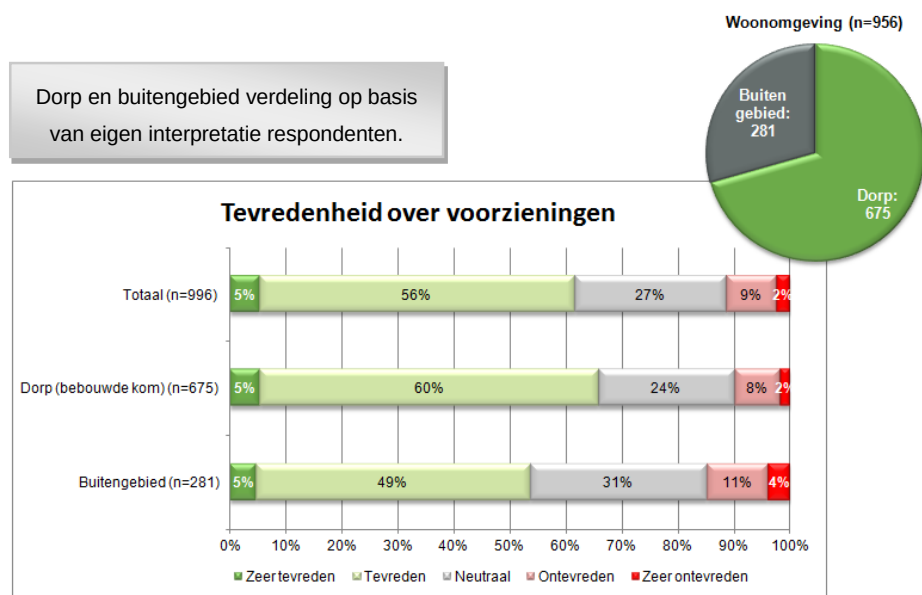
Een ruime meerderheid van de inwoners is (zeer) tevreden over de bestaande voorzieningen. De diagram op de volgende pagina (figuur 11) laat zien dat er wel degelijk een verschil bestaat tussen de tevredenheid over de voorzieningen bij inwoners die leven in een dorp of buitenaf. De inwoners in een dorp zijn meer tevreden dan inwoners in het buitengebied. Dit blijkt eveneens uit de resultaten in paragraaf 3.1.6. De volgende diagram laat de resultaten zien over de algemene tevredenheid. Ook wat betreft de verantwoordelijkheden zijn er verschillen tussen de inwonersgroepen. Inwoners van de dorpen blijken in verhouding vaker de verantwoordelijkheid te leggen bij de gemeente en de maatschappelijke organisaties, terwijl inwoners van het buitengebied de inwoners en burgers in verhouding vaker als verantwoordelijk zien voor kenmerken van de leefomgeving.

Figuur 10 Totaaloordeel van de leefomgeving

3.1.2 Voorzieningen

Voor de levendigheid binnen het dorp vindt 76% dat de aanwezige voorzieningen hiervoor bepalend zijn, slechts 11% is het daar (zeer) oneens mee. 87% vindt de levendigheid in een dorp afhangen van de mensen die er wonen. Twee derde van de inwoners is het eens met de stelling dat de kwaliteit van de voorzieningen in een dorp belangrijker is dan het dichtbij hebben van voorzieningen, 10% is het daarmee (zeer) oneens.

Figuur 11 Tevredenheid over voorzieningen

Iets meer dan een derde (37%) van de inwoners heeft ideeën of suggesties over hoe ze de leefomgeving kan verbeteren. Van deze groep weet 44% niet waar hij/zij terecht kan met deze suggesties en ideeën.

3.1.3 Zelfstandig thuiswonen

Aan de inwoners zijn enkele vragen voorgelegd waarbij het onderwerp zelfstandig wonen aan bod is gekomen. Zo geeft 60% aan dat de gemeente in de ogen van de inwoner iets kan doen om ervoor te zorgen dat (oudere) inwoners zolang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Slecht 3% denkt dat de gemeente hier geen rol in kan spelen en 37% weet hier geen antwoord op. Indien de inwoner niet meer zelfstandig thuis kan wonen en zou moeten verhuizen, dan zou 17% van de inwoners Bronckhorst verlaten. 6% zou waarschijnlijk de Achterhoek verlaten. De meerderheid (54%) van de inwoners zou verhuizen binnen Bronckhorst indien ze niet meer zelfstandig thuis zouden kunnen wonen. 23% van inwoners weet niet of ze zouden gaan verhuizen of woont momenteel al niet meer zelfstandig.

Respondent: "Er moeten niet meer winkels dicht gaan of sluiten, huidige niveau is echt het minimum."

Ook is inwoners gevraagd of ze zelf iets zouden kunnen doen om ervoor te zorgen dat (oudere) inwoners zolang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. 43% van de inwoners denkt van wel, tegenover 17% die denkt van niet. Een grote groep van 43% weet het niet. Aansluitend hierop speelt de eigen verantwoordelijkheid van de inwoners een belangrijke rol in dit onderzoek, daar wordt in de volgende paragraaf een vervolg aan gegeven.

3.1.4 Eigen verantwoordelijkheden

90% van de inwoners is het (zeer) eens met de stelling waarbij ze het belangrijk vinden dat binnen het dorp waar ze wonen de mensen aandacht hebben voor elkaar en naar elkaar omkijken. 71% van de inwoners is erg trots op het dorp waarin ze wonen.

32% van de inwoners is het (zeer) eens met de stelling dat ze meer wil en kan doen voor de leefomgeving, terwijl 12% het (zeer) oneens is met deze stelling. Zo vindt 77% van de inwoners het verlenen van burenhulp een aspect waarbij mensen meer verantwoordelijkheid moeten nemen voor hun medemens en leefomgeving. Een ander aspect waarop inwoners meer verantwoordelijkheid moeten nemen is het verrichten van vrijwilligerswerk, hiermee is 61% van de inwoners het (zeer) eens.

Op de stelling dat mensen meer verantwoordelijkheid moeten nemen voor hun medemens en hun leefomgeving door mantelzorg voor hulpbehoevenden (familie, burens, vrienden, ouderen) te verlenen antwoordt 56% van de inwoners dat ze het (zeer) eens zijn met deze stelling, slechts 11% is het hiermee (zeer) oneens. De stelling waarbij inwoners de verantwoordelijkheid moeten nemen om de veiligheid te vergroten door beter rijgedrag, diefstal- en inbraakpreventie en door meer respect voor de ander wordt door het grootste percentage inwoners onderschreven. Zo is 86% het (zeer) eens met deze stelling.

Respondent: "Vergrijzing van het "boerenlandschap", daardoor zijn er steeds meer burgers die het begrip naoberschap anders beleven."

Het laagst scoort de stelling waarbij de inwoners zelf verantwoordelijk worden voor het beheren van de buurt door bijvoorbeeld het openbaar groen bij te houden. Van alle inwoners is 25% het (zeer) eens met deze stelling en 37% (zeer) oneens.

3.1.5 Tevredenheid en gebruik voorzieningen

De resultaten van het onderhavige onderzoek tonen onder meer aan dat een deel van de inwoners van Bronckhorst de gemeente verlaat om gebruik te maken van diverse voorzieningen. Deze verhoudingen liggen per voorziening anders en daarnaast zijn er tevens respondenten die geen gebruik maken van bepaalde voorzieningen. In de tabel van figuur 12 staat de verdeling van de respondenten weergegeven. Zo zijn er bijvoorbeeld 451 respondenten die gebruik maken van een bibliotheek binnen de gemeente en zijn er 237 respondenten die geen gebruik maken van sportvoorzieningen.

Als onderdeel van het onderzoek is de algemene vraag 'Bent u tevreden over de voorzieningen in uw dorp?' gesteld. Respondenten hadden de mogelijkheid hier 'zeer ontevreden', 'ontevreden',

'neutraal', 'tevreden' of 'zeer tevreden' over te zijn. Daarnaast kon gekozen worden voor de optie 'weet ik niet'. Aan de hand van deze resultaten is er een gemiddelde mate van tevredenheid vastgesteld waarbij 'zeer ontevreden' bijvoorbeeld 1 punt opleverde en 'tevreden' en 'zeer tevreden' respectievelijk 4 en 5 punten.

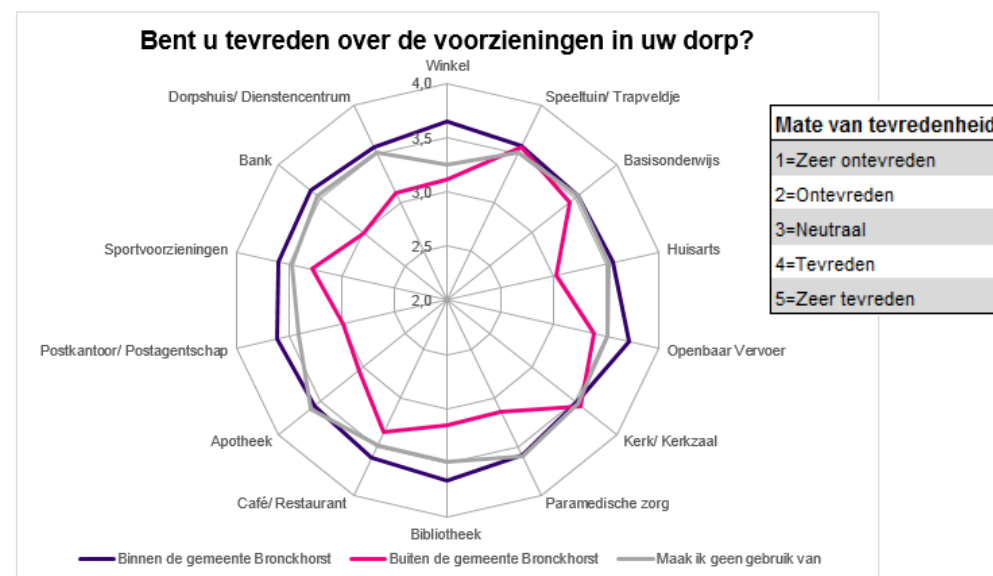
Respondent: "Mensen trekken weg uit dorpen omdat voorzieningen verdwijnen."

Respondenten per voorziening			
	Binnen	Buiten	Geen gebruik
Winkel	745	198	8
Speeltuin/ Trapveldje	212	7	732
Basisonderwijs	215	11	725
Huisarts	870	66	15
Openbaar Vervoer	203	172	576
Kerk/ Kerkzaal	338	28	585
Paramedische zorg	550	123	278
Bibliotheek	415	85	451
Café/ Restaurant	619	209	123
Apotheek	857	66	28
Postkantoor/ Postagentschap	803	107	41
Sportvoorzieningen	605	109	237
Bank	816	122	13
Dorpshuis/ Dienstencentrum	466	10	475

Figuur 12 Respondenten per voorziening

De gemiddelde tevredenheid, van alle respondenten, over de voorzieningen in het dorp scoort een 3,54. Hiermee ligt de tevredenheid dus tussen 'neutraal' en 'tevreden'.

Er blijkt een (relatief klein) verschil in tevredenheid over de voorzieningen tussen respondenten die binnen, of buiten de gemeente gebruik maken van de voorzieningen, of die geen gebruik maken van de voorzieningen. De spinnenwebgrafiek in figuur 13 laat middels verschillend gekleurde lijnen de uiteenlopende resultaten per categorie zien.

Figuur 13 Tevredenheid over voorzieningen per categorie

Respondent: "Er zijn ook voorzieningen die geld mogen blijven kosten. De privatiseringsslag mag geen korte termijn winst zijn."

Er blijkt bijvoorbeeld dat respondenten uit alle drie categorieën (binnen, buiten en geen) van het segment 'Speeltuin/ Trapveldje' gemiddeld tussen 'neutraal' en 'tevreden' zijn over de voorzieningen in het dorp. De grootste verschillen bestaan er in de segmenten 'Bank' en 'Postkantoor/ Postagentschap'.

In beide gevallen blijken respondenten die buiten de gemeente gebruik maken van deze voorzieningen gemiddeld 'neutraal' te staan tegenover de algemene voorzieningen in het dorp, terwijl respondenten die binnen de gemeente deze voorzieningen gebruiken gemiddeld 3,62 en 3,61 scoren op de tevredenheidsschaal. Hiermee is deze groep dus redelijk tevreden over de voorzieningen.

Over het algemeen blijkt dat respondenten die gebruik maken van voorzieningen buiten de gemeente minder tevreden zijn over de voorzieningen in hun dorp. Mogelijke oorzaak van het gebruik van de voorzieningen buiten de gemeente zou dus deze lagere tevredenheid kunnen zijn, waardoor men opzoek gaat naar alternatieve voorzieningen buiten de gemeentegrenzen.

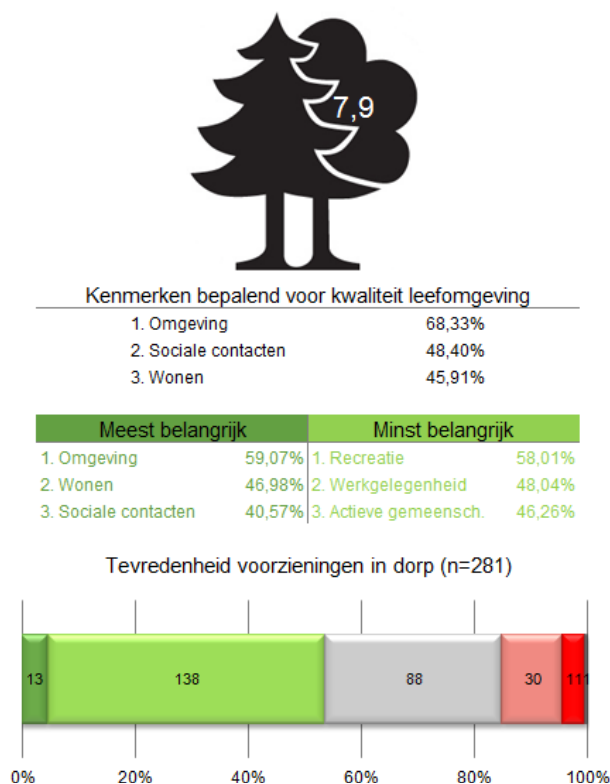

3.1.6 De leefomgeving in het dorp of buitengebied

In deze paragraaf wordt, aan de hand van figuur 14 en 15 beschreven welke verschillen in beoordeling over leefomgeving en voorzieningen bestaan tussen inwoners van dorpen of Bronckhorsters die in de buitengebieden wonen.

Binnen dit onderzoek hebben 675 respondenten aangegeven woonachtig te zijn in één van de dorpen van gemeente Bronckhorst, terwijl er 281 respondenten in de buitengebieden wonen. Inwoners van dorpen beoordelen hun leefomgeving gemiddeld met een 7,6, terwijl inwoners uit het buitengebied gemiddeld een 7,9 over hebben voor hun leefomgeving. Deze verschillen blijken significant, inwoners van het buitengebied zijn significant meer tevreden over hun leefomgeving dan inwoners van de dorpen. Daarnaast blijken inwoners uit het buitengebied de omgeving (bijv. groen, natuur, landschap) in

verhouding vaker bepalend te vinden voor de kwaliteit van de leefomgeving dan inwoners uit de dorpen. Het aspect 'sociale contacten' wordt bij de buitengebied-bewoners in de top drie genoemd, terwijl in de dorpen het aspect 'voorzieningen-aanbod' de plaats naast het wonen en de omgeving in de top drie vervult.

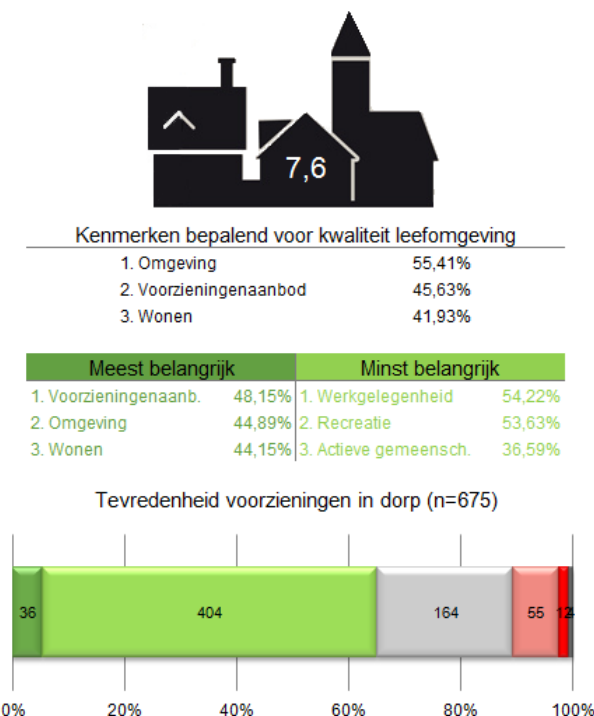

Figuur 14 Tevredenheid leefomgeving en voorzieningen bewoners buitengebied

Ook het belang van de kenmerken die de leefomgeving bepalen loopt enigszins uiteen wanneer de inwoners van de dorpen worden vergeleken met de inwoners uit de buitengebieden. Ruim 48% van de inwoners uit de dorpen is van mening dat het voorzieningenaanbod bij de drie belangrijkste kenmerken van de leefomgeving hoort.

In de buitengebieden deelt ruim 37% deze mening. Volgens 59% van deze groep behoort de omgeving tot de drie belangrijkste kenmerken, terwijl ongeveer 45% van de dorpsbewoners de omgeving in de top drie heeft geplaatst.

De tevredenheid over het voorzieningenaanbod in de dorpen, of de dorpen waartoe het buitengebied behoort, verschilt wanneer de dorpsbewoners en buitengebied-bewoners worden vergeleken. Bewoners van de dorpen zijn in ongeveer 65% van de gevallen (zeer) tevreden over voorzieningenaanbod, terwijl bewoners van de buitengebieden in ongeveer

Figuur 15 Tevredenheid leefomgeving en voorzieningen dorpsbewoners

44% van de gevallen (zeer) tevreden zijn. Het aantal bewoners dat (zeer) ontevreden is verschilt ook enigszins, namelijk 9,9% in de dorpen tegenover 14,6% in het buitengebied. De resultaten over de tevredenheid over de voorzieningen in het dorp zijn in de figuren op eenzelfde wijze weergegeven als in figuur 11. De donkerste groene kleur staat dan ook voor 'zeer tevreden', terwijl de donkerste rode kleur voor 'zeer ontevreden' staat.

3.1.7 De leefomgeving per leeftijdscategorie

Naast de verschillen tussen inwoners van Bronckhorst uit dorpen of het buitengebied, blijken er ook verschillen tussen verschillende leeftijdsgroepen. In de figuren onder aan de pagina (16, 17, 18 en 19) worden deze resultaten weergegeven. De leefomgeving wordt door de jongste groep respondenten (16-29 jaar) gemiddeld beoordeeld met een 7,4, terwijl de respondenten in de overige leeftijdscategorieën gemiddeld een 7,6 of 7,7 over hebben voor hun leefomgeving. Respondenten uit de categorie 16-29 jaar blijken significant minder tevreden over hun leefomgeving, dan respondenten uit de categorieën 30-49 jaar en 50-69 jaar. Het voorzieningenaanbod is met name voor de jongere respondenten bepalend (57,75%) en belangrijk (53,52%) voor de kwaliteit van de leefomgeving.

Voor de overige respondenten blijkt de omgeving in veel gevallen bepalend en het meest belangrijk. Respondenten die ouder zijn dan 69 geven aan het kenmerk veiligheid het meest belangrijk (38,56%) te vinden.

De tevredenheid over de voorzieningen in het dorp lopen enigszins uiteen wanneer de leeftijdscategorieën met elkaar worden vergeleken. De groep die het meeste waarde hecht aan het voorzieningen aanbod (16-29 jaar) kennen het hoogste percentage dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de voorzieningen in het dorp (70,42%). Ter vergelijking blijkt dit percentage bij de categorieën 50-69 jaar en > 69 jaar ongeveer 10% lager te liggen. Ook in deze figuren staat de donkerste groene kleur voor 'zeer tevreden' en de donkerste rode kleur voor 'zeer ontevreden'. Dit geldt voor de rest van het rapport.

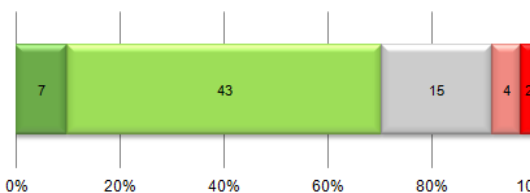

Kenmerken bepalend voor kwaliteit leefomgeving

1. Voorzieningenaanbod	57,75%
2. Omgeving	47,89%
3. Sociale contacten	42,25%

Meest belangrijk		Minst belangrijk	
1. Voorzieningenaanb.	53,52%	1. Actieve gemeensch.	53,52%
2. Omgeving	45,07%	2. Zorg	42,25%
3. Wonen	43,66%	3. Werkgelegenheid	39,44%

Tevredenheid voorzieningen in dorp (n=71)

Figuur 16 Tevredenheid leefomgeving en voorzieningen 16-29 jarigen

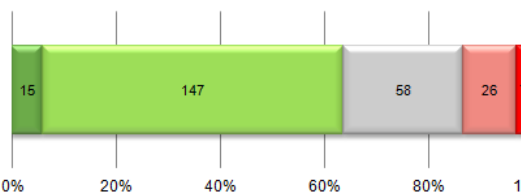

Kenmerken bepalend voor kwaliteit leefomgeving

1. Omgeving	62,60%
2. Wonen	45,67%
3. Voorzieningenaanbod	45,28%

Meest belangrijk		Minst belangrijk	
1. Omgeving	50,79%	1. Recreatie	44,09%
2. Voorzieningenaanb.	49,21%	2. Zorg	43,70%
3. Wonen	48,43%	3. Werkgelegenheid	42,52%

Tevredenheid voorzieningen in dorp (n=254)

Figuur 17 Tevredenheid leefomgeving en voorzieningen 30-49 jarigen

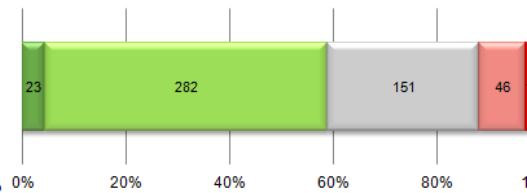

Kenmerken bepalend voor kwaliteit leefomgeving

1. Omgeving	58,99%
2. Wonen	43,71%
3. Sociale contacten	40,43%

Meest belangrijk		Minst belangrijk	
1. Omgeving	48,94%	1. Recreatie	58,03%
2. Wonen	43,52%	2. Werkgelegenheid	52,03%
3. Voorzieningenaanb.	41,01%	3. Actieve gemeensch.	38,49%

Tevredenheid voorzieningen in dorp (n=517)

Figuur 18 Tevredenheid leefomgeving en voorzieningen 50-69 jarigen

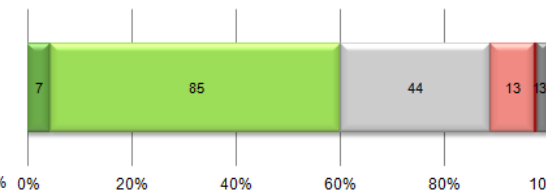

Kenmerken bepalend voor kwaliteit leefomgeving

1. Omgeving	53,59%
2. Wonen	43,14%
3. Sociale contacten	43,14%

Meest belangrijk		Minst belangrijk	
1. Veiligheid	38,56%	1. Werkgelegenheid	62,75%
2. Voorzieningenaanb.	35,95%	2. Recreatie	58,82%
3. Omgeving	35,95%	3. Actieve gemeensch.	31,37%

Tevredenheid voorzieningen in dorp (n=153)

Figuur 19 Tevredenheid leefomgeving en voorzieningen > 69 jarigen

3.1.8 De leefomgeving per kern beoordeeld

In deze paragraaf wordt ingegaan op de beoordeling van de leefomgeving per kern. De resultaten van de vier grootste kernen, te weten Zelhem, Hengelo, Vorden en Steenderen, en de gecombineerde kernen Hummelo, Hoog- & Laag-Keppel en Voor- & Achter-Drempt worden per paragraaf uiteengezet. Deze kernen blijken qua inwonersaantal, het aantal panelleden en de respons het grootste (bijlage 1). Binnen deze rapportage worden kernen met minder dan 40 panelleden als klein gezien, middelgrote kernen zijn kernen met tussen de 40 en 100 panelleden (dit zijn kernen met minimaal 900 inwoners).

Allereerst wordt per kern ingegaan op het rapportcijfer dat is gegeven voor de leefomgeving, de kenmerken die de kwaliteit van de leefomgeving bepalen en het belang van deze kenmerken en de tevredenheid over de voorzieningen in het dorp. Zoals zal blijken zijn significante verschillen waargenomen tussen verschillende kernen.

Gebruik voorzieningen

Naast de beoordeling over de leefomgeving en de voorzieningen zal per kern worden bekeken waar men gebruik maakt van de verschillende voorzieningen binnen de gemeente Bronckhorst. In deze eerste paragraaf blijkt dat een deel van de respondenten, naast de voorzieningen binnen de gemeente, ook gebruik maakt van voorzieningen buiten de gemeente. In bijlage 2 wordt middels pijlen weergegeven hoeveel respondenten buiten de gemeente gebruik maken van bepaalde voorzieningen. In het overzicht gaat het om al het gebruik van voorzieningen buiten de gemeente en niet om het gebruik van specifieke voorzieningen.

Nagenoeg 65% van het totaal aantal respondenten blijkt buiten de gemeente gebruik te maken van de bioscoop. Dit is logisch te verklaren aangezien er binnen de gemeente geen bioscoop aanwezig is. Daarnaast blijken respondenten buiten de gemeente met name gebruik te maken van cafés, restaurants en winkels.

Respondent: "Terugtrekkende overheid op veel terreinen, zonder dat vervangende mogelijkheden geboden worden. De burger wordt wel belast maar verder niet ondersteund. Individualisering van de gemeenschap."

Een 11-tal respondenten geeft aan buiten de gemeente gebruik te maken van basisonderwijs, terwijl 110 respondenten buiten de gemeente gebruik maken van sportvoorzieningen. Plaatsen die met name worden genoemd wanneer het gaat om gebruik van voorzieningen buiten de gemeente blijken Doetinchem en Zutphen. Doetinchem wordt met name gebruikt vanuit Zelhem, Hengelo en de gecombineerde kernen, terwijl inwoners van Vorden vaker naar Zutphen gaan. Inwoners van Hummelo, Hoog- & Laag-Keppel en Voor- & Achter-Drempt blijken ook vaak gebruik te maken van voorzieningen in het nabij gelegen Doesburg. In het overzicht zijn enkel de stromingen vanuit de grote vijf gebieden van meer dan tien respondenten weergegeven.

Respondent: "Middel groot dorp met primaire voorzieningen met redelijke sociale controle. Grote stad dichtbij dus wel de lusten niet de lasten ervan."

Bijlage 3 laat de stromingen van respondenten zien die binnen de gemeente gebruik maken van verschillende voorzieningen. Ook in dit geval gaat het niet om het gebruik van specifieke voorzieningen, maar

voorzieningen in het algemeen. De grootste stromingen zijn zichtbaar van Hummelo naar Zelhem, van Keijenborg naar Hengelo, van Baak naar Steenderen en van Toldijk naar Steenderen. Opvallend is het resultaat dat er ook behoorlijke stromingen zijn tussen de kernen. Zo blijken respondenten uit Zelhem bijvoorbeeld 76 keer naar Hengelo te reizen voor een specifieke voorziening, terwijl respondenten uit Hengelo in 52 gevallen naar Zelhem reizen. In het overzicht zijn enkel de stromingen naar de grote kernen opgenomen van 10 respondenten of meer.

In de overige bijlagen behorende bij deze paragraaf (bijlagen 4 tot en met 11) worden diverse kaarten met stromingen per voorziening weergegeven. Niet voor iedere voorziening is een kaartje opgenomen aangezien in enkele gevallen er nauwelijks sprake is van stromingen tussen de kernen. Per kern zullen de stromingen uit de verschillende bijlagen worden aangehaald en beschreven.

3.1.8.1 Zelhem

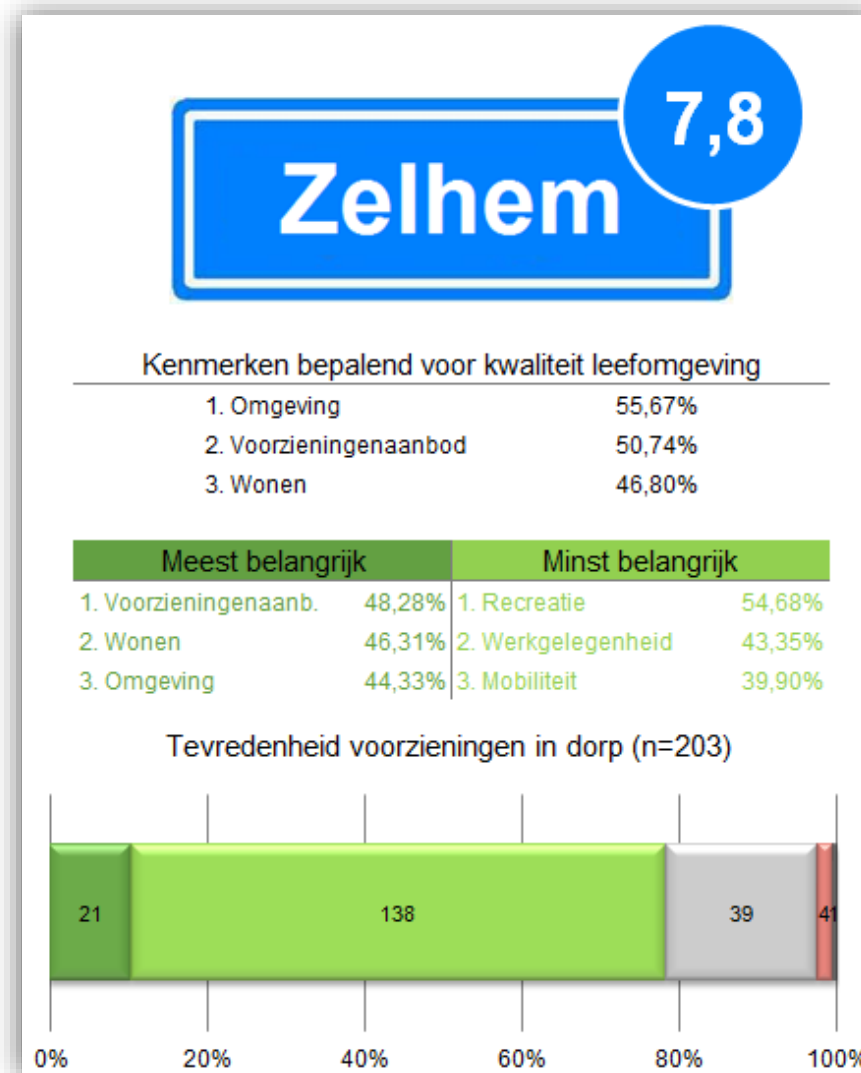
In totaal hebben 203 inwoners van Zelhem deelgenomen aan dit onderzoek. Dit is hiermee de kern met de meeste respondenten. Het totaaloordeel over de leefomgeving wordt door deze inwoners van Zelhem gemiddeld beoordeeld met een 7,8. Een 3-tal respondenten heeft een onvoldoende (rapportcijfer 5) gegeven voor de leefomgeving.

Met name de kenmerken omgeving, het voorzieningenaanbod en het wonen zijn bepalend voor de kwaliteit van de leefomgeving. Dit zijn tevens de kenmerken die het meest belangrijk gevonden worden door de inwoners van Zelhem. Nagenoeg 55% van de inwoners geeft aan dat het kenmerk recreatie bij de drie minst belangrijke kenmerken hoort. Ruim 78% van de inwoners is (zeer) tevreden over het voorzieningenaanbod in het dorp. Evenals in figuur 11 staat de donkerste groene kleur voor 'zeer tevreden', terwijl de donkerste rode kleur (niet weergegeven in figuur 20) voor 'zeer ontevreden' staat. Onder het kopje 'gebruik voorzieningen' wordt beschreven waar de inwoners van Zelhem gebruik maken van de verschillende voorzieningen.

Gebruik voorzieningen

In eerdere instantie is reeds gebleken dat respondenten uit Zelhem geregeld gebruik maken van voorzieningen buiten de gemeente, te weten met name in Doetinchem. Uit de bijlagen blijkt echter ook dat veel inwoners van Zelhem in hun eigen kern blijven voor de diverse voorzieningen. Zo zijn er bijvoorbeeld respectievelijk 169 en 131 respondenten die gebruik maken van de winkels en de cafés en restaurants in Zelhem en blijken zelfs 35 respondenten uit Halle naar Zelhem te komen voor het winkelaanbod. Een 6-tal respondenten uit Zelhem gaat naar Hengelo om te winkelen.

De grootste uitgaande stroom vanuit Zelhem is de stroom van 25 respondenten die naar Hengelo trekken voor de diverse sportvoorzieningen. Aan de andere kant blijken de cafés en restaurants van Zelhem een aantrekkingskracht te hebben op 17 respondenten uit Hengelo en 3 respondenten uit zowel Vorden als de gecombineerde kernen. Tot slot blijkt dat 48 respondenten uit Halle naar Zelhem komen voor de apotheek en dat respectievelijk 11 en 8 respondenten uit Zelhem naar Hengelo gaan voor bankzaken en het postkantoor.

Figuur 20 Tevredenheid leefomgeving en voorzieningen Zelhem

3.1.8.2 Hengelo

Een 198-tal inwoners van Hengelo heeft de vragenlijst van dit onderzoek volledig ingevuld. Zij beoordelen de leefomgeving gemiddeld met een 7,4, een 13-tal respondenten gaf een onvoldoende. Inwoners van Hengelo blijken significant minder tevreden over hun leefomgeving dan inwoners van Zelhem en Vorden. Evenals in Zelhem zijn hier de kenmerken omgeving en voorzieningenaanbod bepalend voor de kwaliteit van de leefomgeving. Opvallend is dat de sociale contacten wel tot de drie meest bepalende kenmerken behoren, maar dit kenmerk wordt niet gezien als één van de meest belangrijke.

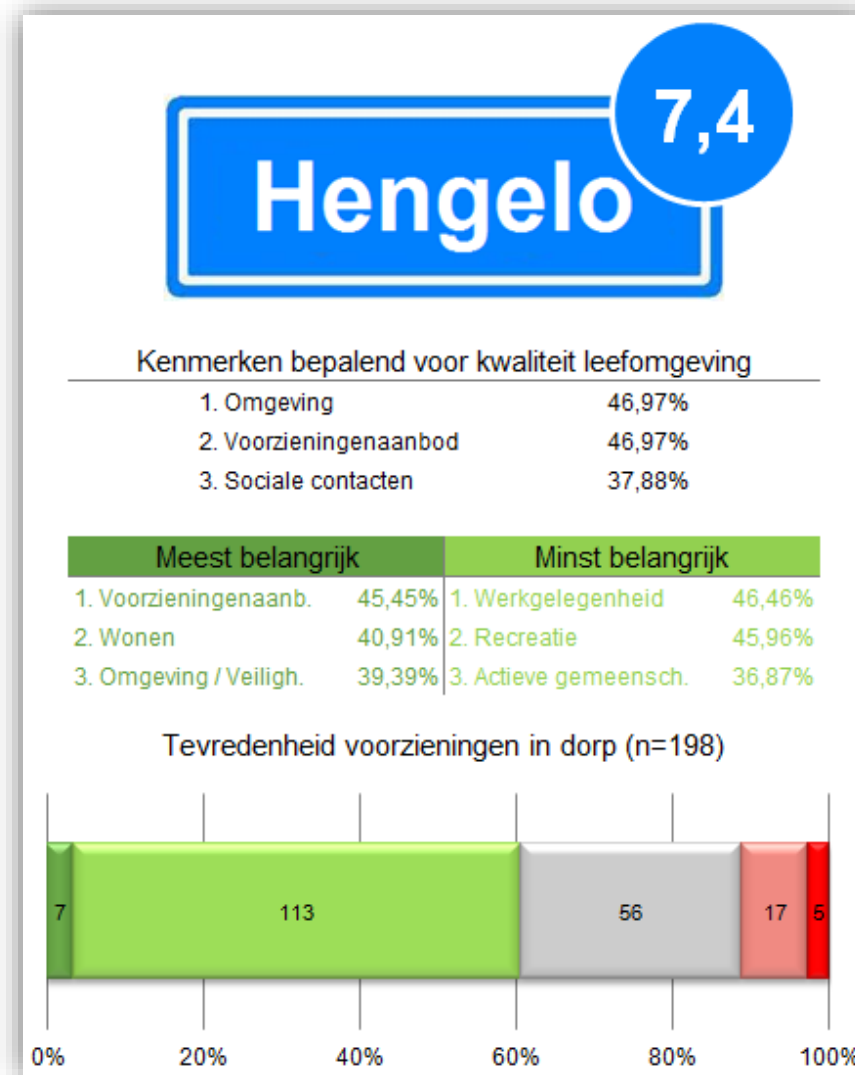
Ruim 60% van de inwoners van Hengelo is (zeer) tevreden over de voorzieningen in het dorp. Hiermee ligt dit percentage ongeveer 18 procentpunt lager dan in de kern Zelhem. Hieronder wordt beschreven waar de inwoners gebruik maken van de voorzieningen binnen de gemeente Bronckhorst.

Gebruik voorzieningen

Als inwoners van Hengelo de gemeente verlaten voor voorzieningen dan trekken ze met name naar Doetinchem en Zutphen. Echter blijkt een groot deel van de respondenten voor de diverse voorzieningen gewoon in de gemeente te blijven. Hengelo blijkt zelfs redelijk aantrekkelijk voor overige inwoners van de gemeente voor wat betreft het gebruik van voorzieningen (bijlagen 4 tot en met 11).

Inwoners van Hengelo blijken in verhouding minder vaak de kern te verlaten om gebruik te maken van voorzieningen. De grootste uitgaande stromingen zijn de 17 respondenten die naar een café of restaurant gaan in Zelhem en de 8 respondenten die naar Zelhem gaan voor de huisarts. Een 6-tal respondenten uit Hengelo trekt naar Vorden om bankzaken te regelen.

Met name de inwoners van Keijenborg gaan naar Hengelo voor de diverse voorzieningen. Zo zijn er 24 respondenten die komen voor de winkels, 25 voor bankzaken, 28 voor het postkantoor en 31 voor de apotheek. Daarnaast blijkt Hengelo een redelijke aantrekkingskracht te hebben op inwoners uit Baak.

Figuur 21 Tevredenheid leefomgeving en voorzieningen Hengelo

3.1.8.3 Vorden

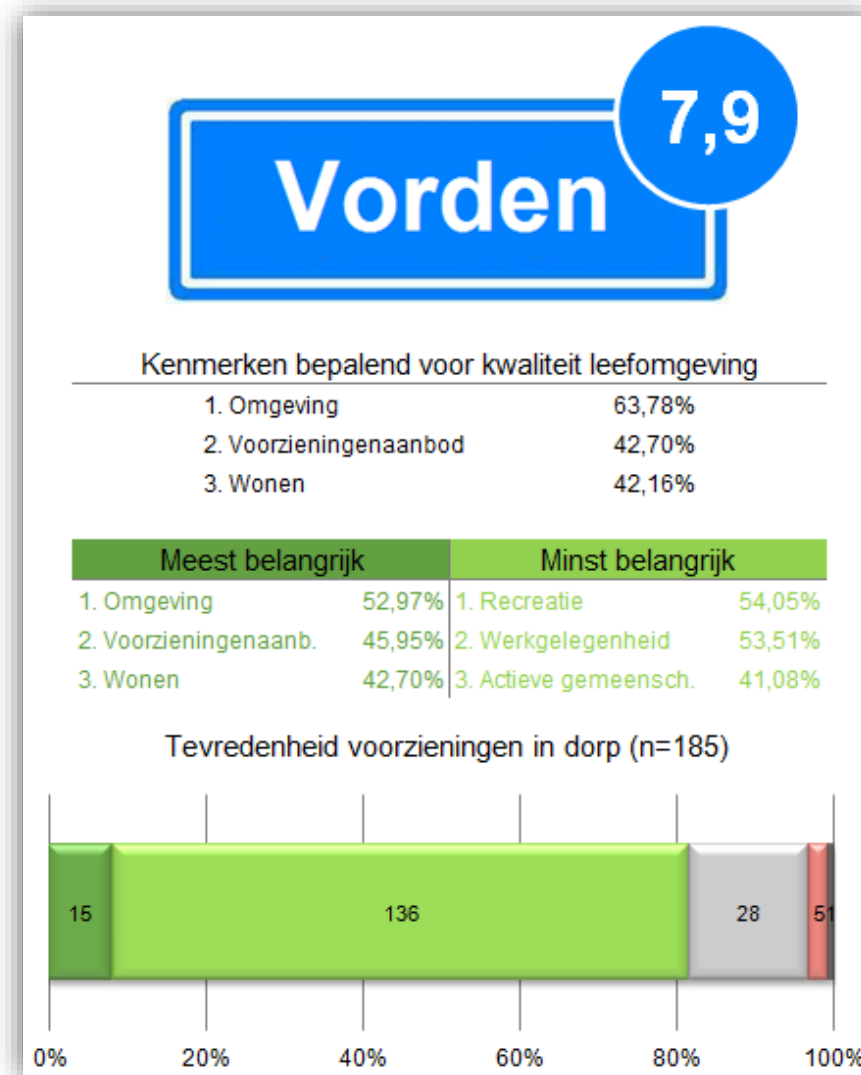
De 185 respondenten uit Vorden beoordelen hun leefomgeving gemiddeld met een 7,9. Inwoners uit Vorden beoordelen hiermee hun leefomgeving het beste van alle inwoners van Bronckhorst. De beoordeling van de leefomgeving is significant hoger dan in Hengelo, Steenderen en de gecombineerde kernen. De omgeving blijkt voor ruim 63% van de respondenten bij de drie meest bepalende kenmerken voor de kwaliteit van de leefomgeving te behoren. Nagenoeg 53% geeft eveneens aan dat dit kenmerk bij de drie belangrijkste kenmerken hoort. Evenals in Zelhem is in Vorden ongeveer 55% van mening dat het kenmerk recreatie één van de drie minst belangrijke kenmerken is.

Ruim 80% van de inwoners van Vorden is (zeer) tevreden over de voorzieningen in het dorp. Ook hiermee blijken de inwoners van Vorden het meest tevreden van alle inwoners van Bronckhorst. Waar de Vordenaren gebruik maken van de voorzieningen wordt hieronder uiteengezet.

Gebruik voorzieningen

Een groot deel van de respondenten uit Vorden (126) maakt gebruik van één of meerdere voorzieningen in Zutphen, terwijl 22 respondenten uit Vorden naar Doetinchem gaan. Vorden zelf blijkt met name een kern met voorzieningen voor kleine omliggende kernen als Wichmond, Vierakker en Baak. Zo zijn er bijvoorbeeld respectievelijk 16 en 15 respondenten uit Wichmond die naar Vorden trekken voor bankzaken en de apotheek.

Inwoners van Vorden blijken in veel gevallen voldoende te hebben aan de voorzieningen in de eigen kern. Dit blijkt eveneens uit de tevredenheid over de voorzieningen in het dorp. Er worden namelijk nauwelijks (grote) stromingen van Vordenaren naar andere kernen binnen Bronckhorst waargenomen. In totaal gaat deze groep slechts in 13 gevallen voor een voorziening naar Hengelo en in 3 gevallen naar Zelhem. Naar Zelhem reist men voor het gebruik van een café of restaurant, terwijl naar Hengelo o.a. wordt gegaan om te winkelen en voor de sportvoorzieningen.

Figuur 22 Tevredenheid leefomgeving en voorzieningen Vorden

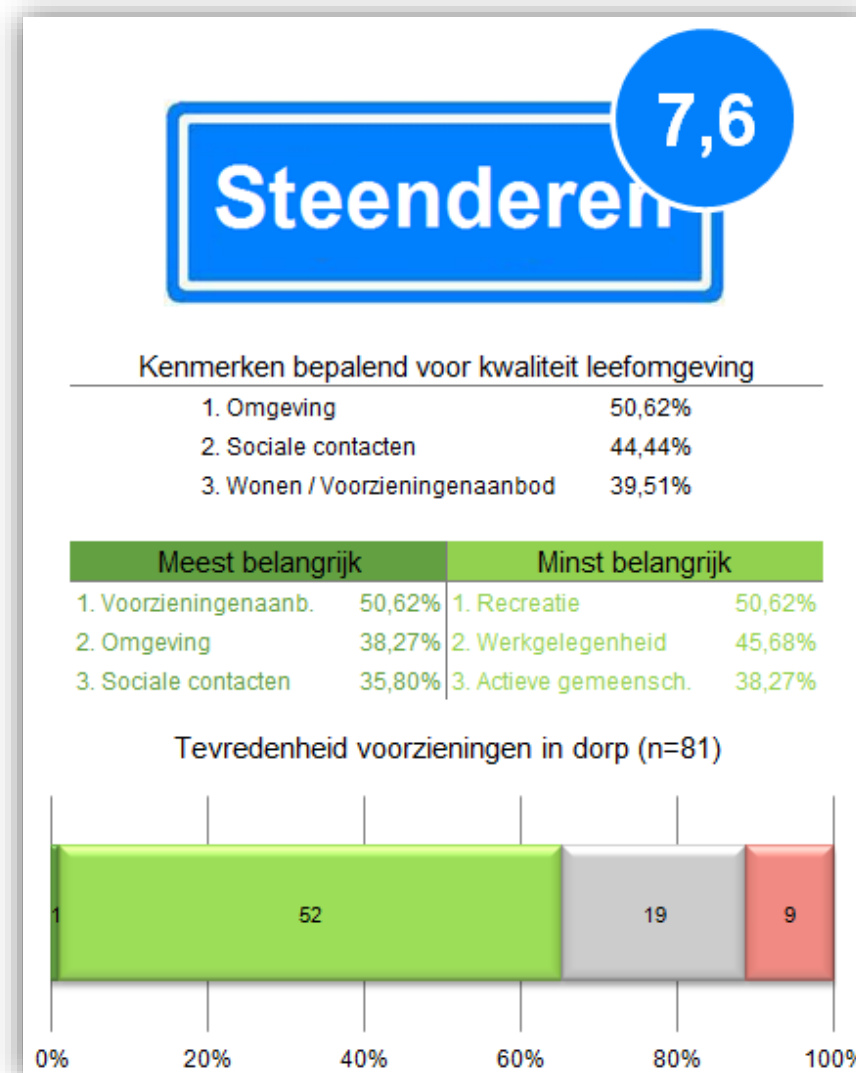
3.1.8.4 Steenderen

De vierde grote kern in dit onderzoek is Steenderen. In totaal hebben 81 respondenten uit Steenderen deelgenomen. Zij beoordeelden hun leefomgeving gemiddeld met een 7,6. Voor ruim de helft van de respondenten behoort het kenmerk omgeving bij de drie meest bepalende kenmerken voor de kwaliteit van de leefomgeving. Echter geeft 'slechts' 38% aan dat dit kenmerk bij de drie belangrijkste kenmerken behoort. Het voorzieningenaanbod behoort volgens ruim 50% bij de drie belangrijkste kenmerken. Opnieuw blijkt recreatie voor veel respondenten één van de minst belangrijke kenmerken. Ongeveer 65% van de inwoners van Steenderen is (zeer) tevreden over de voorzieningen in het dorp.

Gebruik voorzieningen

Bijlage 2 laat zien dat inwoners van Steenderen, als ze gemeente verlaten voor voorzieningen, met name trekken naar Zutphen en Doetinchem. Van de aanwezige voorzieningen binnen de andere kernen van de gemeente Bronckhorst wordt door de respondenten uit Steenderen weinig gebruik gemaakt. Een 3-tal respondenten trekt naar Vorden om te winkelen, terwijl 6 respondenten uit Steenderen voor bankzaken naar Vorden gaan. Daarnaast blijken 8 respondenten uit Steenderen gebruik te maken van sportvoorzieningen in Hengelo.

Respondenten uit Baak en Toldijk, en in minderen mate Rha en Bronckhorst, maken gebruik van de voorzieningen in Steenderen. De cafés en restaurants in Steenderen lijken nauwelijks een aantrekkingskracht te hebben op inwoners uit omliggende kernen. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de apotheek en huisarts. Een 26-tal respondenten uit Baak maakt gebruik van de apotheek in Steenderen, terwijl 29 respondenten uit Baak hier naar de huisarts gaan.

Figuur 23 Tevredenheid leefomgeving en voorzieningen Steenderen

3.1.8.5 Hummelo, Hoog- & Laag-Keppel, Voor- & Achter-Dremp

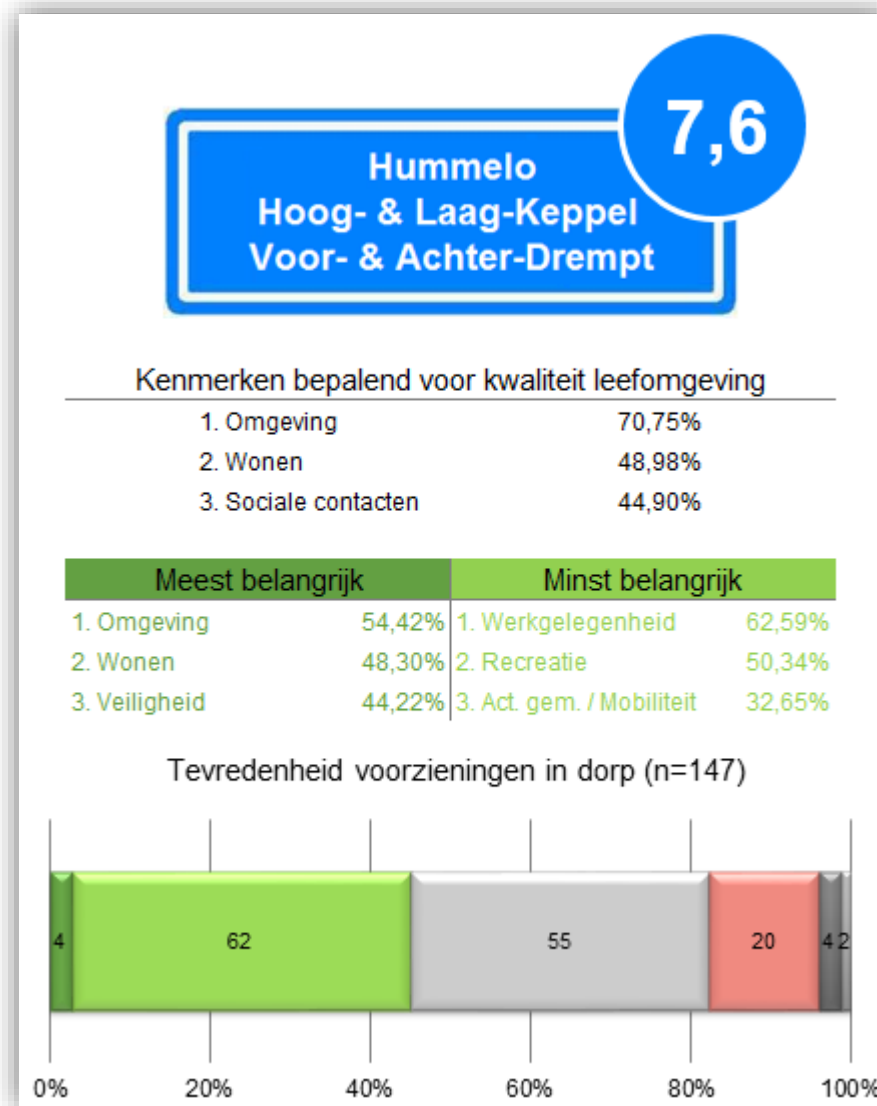
Het vijfde geanalyseerde gebied binnen dit onderzoek is de combinatie van de kernen Hummelo, Hoog- & Laag-Keppel en Voor- & Achter-Dremp. Dit vijftal kernen ligt dusdanig gegroepeerd dat het als vijfde hoofdkern kan worden gezien.

De 147 respondenten uit deze gecombineerde kernen beoordelen hun leefomgeving gemiddeld met een 7,6. In verhouding tot de overige kernen geven inwoners van deze kernen relatief vaak aan dat de omgeving bepalend is voor de kwaliteit van hun leefomgeving. Het voorzieningenaanbod wordt niet in deze top drie en de top drie met meest belangrijke kenmerken genoemd, in tegenstelling tot de overige kernen. Nagenoeg 45% van de inwoners is (zeer) tevreden over de voorzieningen in hun dorp, waarmee dit percentage aanzienlijk lager ligt in verhouding tot de vier grote kernen. Er blijkt echter ook minder waarde te worden gehecht aan het voorzieningenaanbod. Voor ruim 62% blijkt de werkgelegenheid één van de minst belangrijke kenmerken.

Gebruik voorzieningen

Inwoners van de kernen Hummelo, Hoog- & Laag-Keppel en Voor- & Achter-Dremp maken relatief vaak gebruik van voorzieningen buiten de gemeente. De plaatsen Doesburg en Doetinchem blijken met name aantrekkingskracht te hebben op deze respondenten.

Wanneer wordt gekeken naar stromingen binnen de gemeente valt op dat weinig respondenten naar de gecombineerde kernen trekken om daar gebruik te maken van de aanwezige voorzieningen. De enige waargenomen stroming, van minimaal vier respondenten, is de stroming van respondenten uit Hengelo die gebruik maken van sportvoorzieningen in Hummelo, Keppel of Dremp. Inwoners van deze kernen blijken, naast het gebruik van voorzieningen buiten de gemeente en in hun eigen kern, incidenteel gebruik te maken van voorzieningen in Zelhem, Hengelo en Vorden. Zo gaan respectievelijk 7 en 4 respondenten naar Zelhem en Hengelo om te winkelen, trekken er 3 naar Zelhem voor de cafés en restaurants en gaan 4 respondenten naar Vorden voor bankzaken.

Figuur 24 Tevredenheid leefomgeving en voorzieningen Hummelo, Hoog- & Laag-Keppel, Voor- & Achter-Dremp

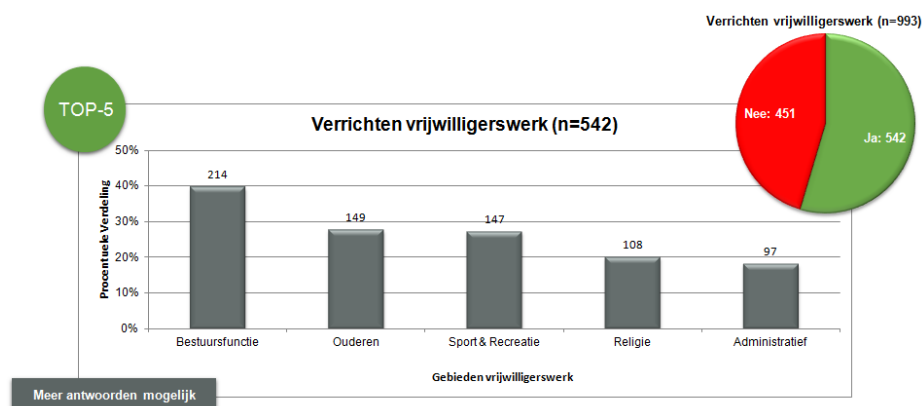
3.2 Vrijwilligerswerk binnen de gemeente Bronckhorst

Circa 70% van de inwoners is het (zeer) eens met de stelling dat de sociale samenhang van het dorp wordt bepaald door actieve vrijwilligers.

Definitie vrijwilligerswerk: werk dat in enig georganiseerd verband, onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving.

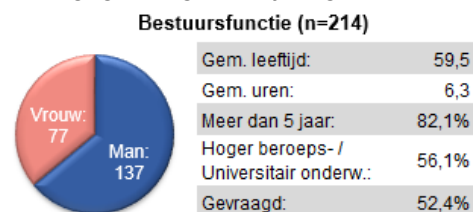
3.2.1 Actieve vrijwilligers

55% van de inwoners heeft aangegeven vrijwilligerswerk te verrichten. Onderstaande diagram (figuur 25) laat de top vijf zien op welke gebieden de inwoners een vrijwilligersfunctie bekleden. Respondenten hadden de mogelijkheid om meerdere gebieden aan te geven waardoor de totalen optellen tot meer dan 100%.

Figuur 25 Verrichten vrijwilligerswerk

Van de 45% van de inwoners die hebben aangegeven geen vrijwilligerswerk te verrichten geeft 46% aan onvoldoende tijd te hebben. Een kwart van deze groep heeft een andere reden en 21% wil nergens aan vast zitten. 11% heeft er nog nooit over nagedacht en even grote groep vindt vrijwilligerswerk een lichamelijk te zware belasting. 10% weet niet waar hij/zij passend vrijwilligerswerk kan vinden.

Figuur 26 Profiel bestuursfunctie vrijwilligers

3.2.2 Profiel vrijwilligers

Op basis van de verschillende variabelen is een profiel gemaakt hoe de vrijwilliger in de gemeente Bronckhorst eruit ziet. Onderstaande tabel (figuur 27) geeft een overzicht van deze gecombineerde variabelen. Zo bestaat de grootste groep vrijwilligers uit mannen van 58 jaar die gemiddeld 5,5 uur vrijwilligerswerk per week verricht en dit al meer dan 5 jaar doet. In onderstaande tabel wordt de duur van het vrijwilligerswerk afgezet tegen de totalen en man/vrouw verhouding in percentages van het totaal. Het gemiddeld aantal uren per week vrijwilligerswerk is in de vijfde kolom weergegeven. In de laatste kolom staat de gemiddelde leeftijd.

Duur vrijwilligerswerk	Aantal (n=528)	Man	Vrouw	Gem. uren	Gem. leeftijd
1 jaar	6,4%	2,5%	4,0%	2,8	48,0
1 tot 2 jaar	7,0%	3,6%	3,4%	2,7	47,3
2 tot 3 jaar	6,3%	2,8%	3,4%	5,0	53,3
3 tot 4 jaar	5,9%	2,8%	3,0%	4,9	50,3
4 tot 5 jaar	5,9%	3,0%	2,8%	4,1	54,2
Meer dan 5 jaar	68,6%	38,3%	30,3%	5,5	58,2
Totaal	100%	53,0%	47,0%	5,0	55,8

Figuur 27 Profiel vrijwilliger

Van de totale groep respondenten die vrijwilligerswerk verrichten (528) is 42% gevraagd. Bij 55% was dit op eigen initiatief en 3% weet dit niet meer.

Respondent: "Alleen samen kunnen we iets bereiken en de omgeving leefbaar houden. Als er een beroep op je gedaan wordt en je wilt dat een vereniging blijft bestaan, dan voel ik mij verplicht hieraan gehoor te geven."

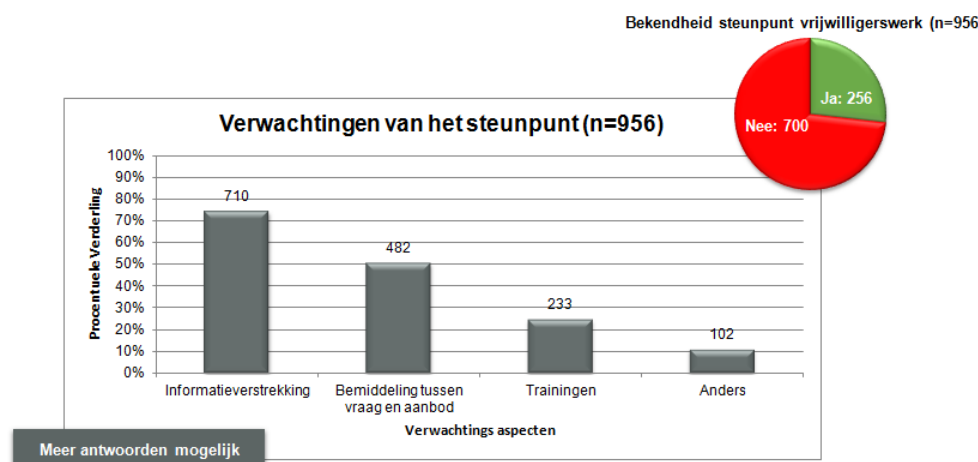
Het vrijwilligerswerk zelf kan veel voldoening geven, maar soms wordt het als belastend ervaren. Respondenten is gevraagd of ze tijdens het vrijwilligerswerk wel eens knelpunten ervaren. 43% van de respondenten geeft aan (bijna) nooit knelpunten te ervaren, terwijl 48% af en toe wel eens knelpunten ervaart. 8% ervaart regelmatig knelpunten tijdens het vrijwilligerswerk en 1% voortdurend. Knelpunten tijdens het verrichten van vrijwilligerswerk worden niet door een specifieke groep respondenten ervaren.

Middelbaar onderw.:	23,9%
Hoger beroeps- / Universitair onderw.:	46,4%
Parttime werkzaam:	17,6%
Fulltime werkzaam:	18,6%
VUT/Gepensioneerd:	31,8%

Figuur 28 Opleiding en dagelijks leven vrijwilligers

Het meest genoemde knelpunt, door 36% van de respondenten, is dat het moeilijk te combineren valt met andere verplichtingen. 20% vindt het 'verplichte' karakter van vrijwilligerswerk een knelpunt en een evenzo grote groep vindt het vrijwilligerswerk een emotionele belasting terwijl 14% de lichamelijke belasting als een knelpunt ervaart. 19% houdt te weinig tijd voor zichzelf over en 12% ervaart het gebrek aan financiële tegemoetkoming als knelpunt voor het vrijwilligerswerk.

De gemeente beschikt over een steunpunt vrijwilligerswerk. Inwoners is gevraagd of ze bekend zijn met dit steunpunt, 27% is er mee bekend. Wanneer we kijken naar de respondenten die vrijwilligerswerk verrichten, dan is een kleine 33% bekend met het steunpunt. Vervolgens is aan alle respondenten gevraagd wat ze van het steunpunt vrijwilligerswerk mogen verwachten. In de onderstaande diagram (figuur 29) zijn de resultaten opgenomen, waarbij respondenten meerdere antwoorden konden geven. Het meest genoemde antwoord is informatieverstrekking met 74%.

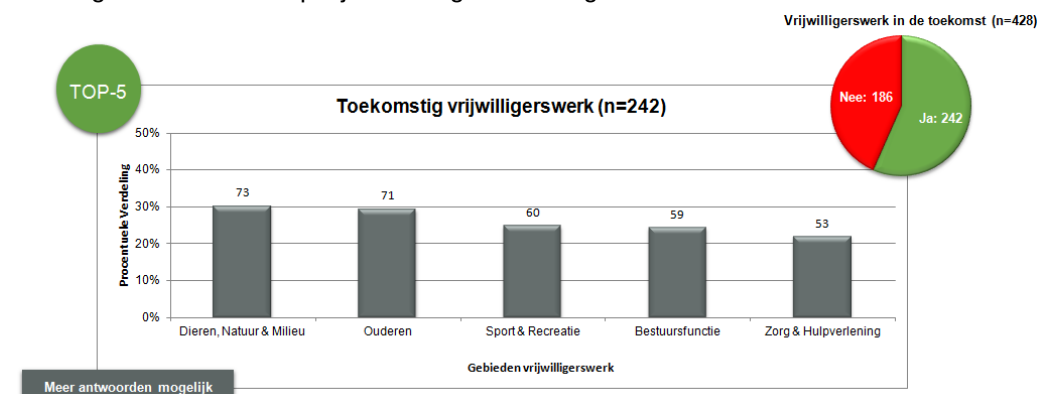

Figuur 29 Steunpunt vrijwilligerswerk

3.2.3 Potentiële vrijwilligers

De groep inwoners die op dit moment geen vrijwilligerswerk verricht is gevraagd of zij bereid zouden zijn om dat in de toekomst wel te doen. 57% van de inwoners heeft aangegeven in de toekomst wellicht vrijwilligerswerk te gaan verrichten. In onderstaande diagram (figuur 30) is weergegeven op welke gebieden deze groep inwoners overweegt om vrijwilligerswerk te verrichten. De diagram toont een top vijf van de genoemde gebieden.

Respondent: "De Achterhoek heeft een prachtige sociale, saamhorige en verdraagzame cultuur. Ik kom uit het westen, en in mijn ogen is vrijwilligerswerk een belangrijke manier om mijn steentje bij te dragen in het behoud van deze cultuur en om hier zelf zo goed mogelijk in te passen."

Figuur 30 Toekomstig vrijwilligerswerk

Van de groep inwoners die heeft aangegeven om in de toekomst vrijwilligerswerk te willen verrichten weet slechts 40% waar ze informatie kunnen vinden over vrijwilligerswerk.

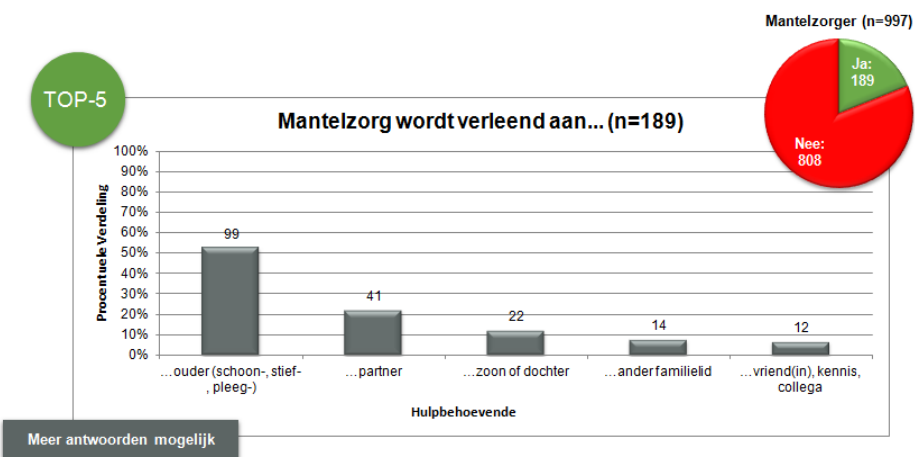
3.3 Mantelzorg

Een groeiend aantal mensen in een vergrijzende regio is aangewezen op mantelzorg, zo ook in de gemeente Bronckhorst. Mantelzorgers zorgen langdurig en onbetaald voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid, vriend of kennis. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen.

Definitie mantelzorg: Mantelzorgers zorgen langdurig en onbetaald voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid, vriend of kennis. Mantelzorgers zijn geen beroepsmatige zorgverleners, maar geven zorg omdat zij een persoonlijke band hebben met degene voor wie ze zorgen. Mantelzorg is niet de alledaagse zorg voor bijvoorbeeld een gezond kind.

3.3.1 Verlenen mantelzorg

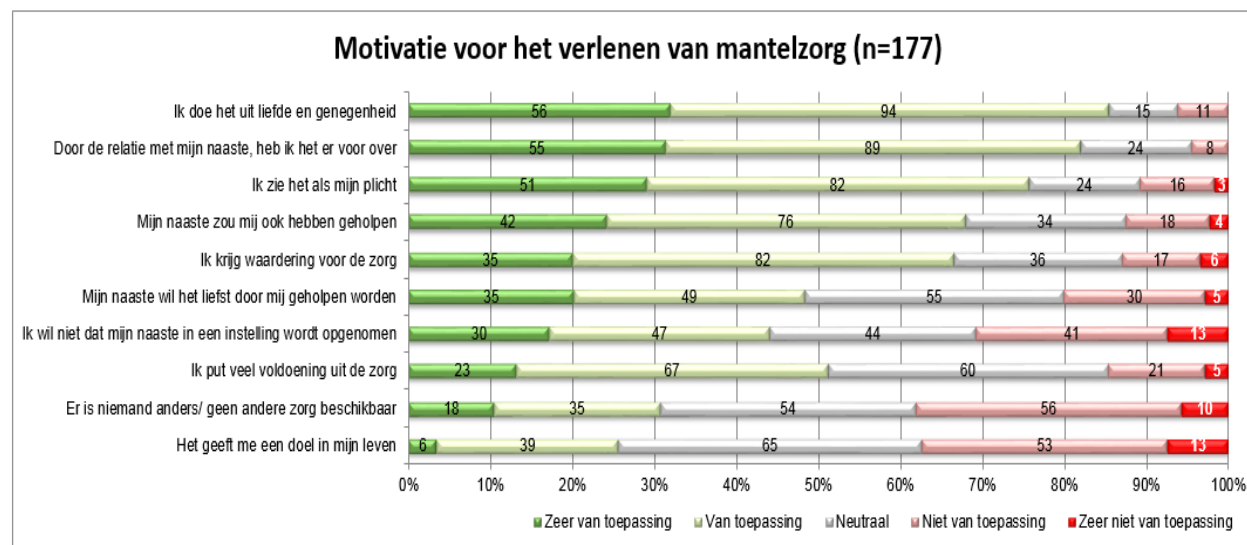
Van alle inwoners verleent 19% mantelzorg aan een hulpbehoevende. Hierbij zijn nauwelijks verschillen tussen buitengebied en dorp, respectievelijk 21% om 17%. In de onderstaande diagram (figuur 31) is de top vijf hulpbehoevende waaraan mantelzorg wordt verleend weergegeven. Meer dan de helft (52%) van de respondenten die mantelzorg verlenen zorgt voor zijn of haar (schoon-, stief-, pleeg-) ouder.

Figuur 31 Verlenen mantelzorg

De mantelzorg wordt op tal van onderdelen verricht. Zo helpt 72% van de mantelzorgers de hulpbehoevende bij het verplaatsen buitenshuis. Zoals het maken van uitstapjes en bezoeken aan familie of vrienden, contacten met de gezondheidszorg (mee naar bijvoorbeeld de huisarts, het ziekenhuis, een therapie) en het regelen van hulp, hulpmiddelen en/ of woningaanpassingen. Een evenzo grote groep biedt tevens een luisterend oor voor emotionele steun. 54% van de mantelzorgers verleent hulp bij huishoudelijke taken. Zoals het klaarmaken van eten en drinken, schoonmaken van het huis, wassen, strijken en naaien van kleding, boodschappen doen of kleine klussen in huis/ de tuin. Ook helpt 54% bij het regelen van financiële en administratieve zaken. 23% van de respondenten die mantelzorg verleent helpt bij de persoonlijke verzorging (aan- en uittrekken, wassen, kammen, scheren), naar het toilet gaan, verplaatsen binnenshuis, eten, drinken of toedienen van medicatie.

In de onderstaande diagram (figuur 32) worden de motieven voor het verlenen van mantelzorg weergegeven. Zo scoort de stelling om mantelzorg te verrichten uit liefde en genegenheid het hoogst en het gevoel dat mantelzorg de mantelzorger een doel geeft in zijn/haar leven het minst.

Figuur 32 Motivatie voor het verlenen van mantelzorg

3.3.2 Profiel en intensiteit mantelzorger

Op basis van de verschillende variabelen is een profiel gemaakt hoe de mantelzorger in de gemeente Bronckhorst eruit ziet. Onderstaande tabel (figuur 33) geeft een overzicht van deze gecombineerde variabelen. Zo bestaat de grootste groep mantelzorgers uit vrouwen van gemiddeld 64,7 jaar en doet dit al meer dan 5 jaar. In onderstaande tabel wordt de duur van het verlenen van mantelzorg afgezet tegen de totalen en man/vrouw verhouding in percentages van het totaal. In de laatste kolom staat de gemiddelde leeftijd. Naar mate de duur van het verlenen van mantelzorg toeneemt neemt ook de gemiddelde leeftijd toe.

Duur mantelzorg	Aantal (n=177)	Man	Vrouw	Gem. leeftijd
1 jaar	8,5%	4,0%	4,5%	36,0
1 tot 2 jaar	4,5%	1,1%	3,4%	45,6
2 tot 3 jaar	15,3%	6,2%	9,0%	46,9
3 tot 4 jaar	8,5%	2,8%	5,6%	51,7
4 tot 5 jaar	9,0%	2,8%	6,2%	55,3
Meer dan 5 jaar	54,2%	24,3%	29,9%	64,7
Totaal	100,0%	41,2%	58,8%	56,7

Figuur 33 Profiel mantelzorger

40% van de mantelzorgers helpt de hulpbehoevende 1 a 2 keer per week, 19% doet dit werk dagelijks. 14% van de mantelzorgers geeft aan dag en nacht hulp te verlenen aan zijn/haar naaste. Slechts 10% helpt 1x per week of minder de hulpbehoevende.

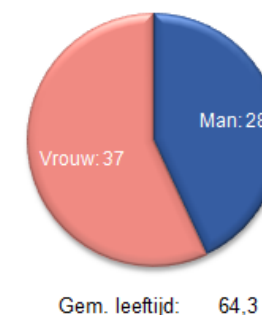
Respondent: "Ik verleen voor mijn naaste continue zorg die dag en nacht doorgaat... Met liefde! Maar het is wel zwaar!"

Meer dan de helft (56%) verwacht dat het aantal uren, dat de mantelzorger voor zijn/haar naaste(n) zorgt in de nabije toekomst toeneemt. Een derde (32%) denkt dat het aantal uren gelijk blijft en slechts 6% denkt dat het verder afneemt. 7% weet het niet of heeft geen mening. Twee derde (67%) overweegt (helemaal) niet vaak om de inzet als mantelzorger te verminderen. 7% maakt (heel) vaak deze afweging en een kwart (25%) van de mantelzorgers staat hier neutraal tegenover.

40% van de mantelzorgers vindt het verlenen van mantelzorg (helemaal) niet zwaar en voelt het niet als een belasting. 26% van de mantelzorgers geeft aan het (heel erg) zwaar te vinden om mantelzorg te verlenen. 51% van de mantelzorgers gaat met de problemen die ze tijdens het verlenen van mantelzorg ondervinden nergens naar toe. 49% zoekt hulp en gaat veelal naar familie of vrienden of brengt een bezoek aan de huisarts.

Door de mantelzorgers wordt huishoudelijke hulp (52%) het vaakst genoemd als hulp en ondersteuning welke het meest noodzakelijk is voor de hulpbehoevende om zo lang mogelijk thuis te kunnen blijven wonen. Een rolstoel of rollator wordt door 27% van de mantelzorgers genoemd. De top drie sluit af met 23% van de mantelzorgers die denkt dat een woningaanpassing of andere woonvoorziening het meest noodzakelijk is voor de hulpbehoevende om zolang mogelijk thuis te kunnen blijven wonen.

Ontvangen mantelzorg (n=65)

Figuur 34 Ontvangers mantelzorg

3.3.3 Ontvangen mantelzorg

Bijna 7% (65) van de inwoners heeft aangeven mantelzorg te ontvangen. De hulp die ontvangen wordt is door 36% geregeld via eigen kring (bijv. familie of buurtgenoten). Een evenzo grote groep heeft een beroep gedaan op een professionele hulp/voorziening. Een kwart (25%) van de hulpbehoevende door middel van een combinatie van eigen kring en professionele hulp.

In de tabel (figuur 35) hiernaast wordt weergegeven tot welke groep de mantelzorger behoort die aan de hulpbehoevende mantelzorg verleent.

Groep mantelzorger (n=38)	Percentage
Partner	44,7%
Zoon of dochter	15,8%
Buurvrouw of -man	13,2%
Vriend(in), kennis, collega	10,5%
Ouder (schoon-, stief-, pleeg-)	5,3%
Ander familielid	2,6%
Grootouder	0,0%
Zus of broer	0,0%
Anders, namelijk: (thuiszorg)	7,9%
	100,0%

Figuur 35 Groep mantelzorgverlener

Opvallend is bijvoorbeeld dat het percentage dat mantelzorg ontvangt van de buurman of buurvrouw (13,2%) hoger ligt dan het percentage dat mantelzorg ontvangt van zijn broer of zus (0,0%).

Respondenten die mantelzorg ontvangen is gevraagd of het voor hem/haar bezwaarlijk is dat de mantelzorger hem/haar mantelzorg verleent. Voor 74% van de respondenten is dit niet bezwaarlijk. 9% weet dit niet en 18% vindt het wel bezwaarlijk. Veelal vinden de hulpbehoevenden het vragen om de zorg bezwaarlijk

omdat de mantelzorger zelf ook druk is en het veel tijd kost om mantelzorg te verlenen.

Soort ondersteuning (n=54)	Percentage
Hulp bij huishoudelijke taken	50,0%
Emotionele steun (luisterend oor)	33,3%
Hulp bij het verplaatsen buitenshuis	27,8%
Hulp bij persoonlijke verzorging	20,4%
Hulp bij het regelen van financiële en administratieve zaken	11,1%
Anders	24,1%

Figuur 36 Soort zorg en ondersteuning hulpbehoevende

In de tabel hierboven (figuur 36) wordt weergegeven welke soort zorg de hulpbehoevende voornamelijk ontvangt.

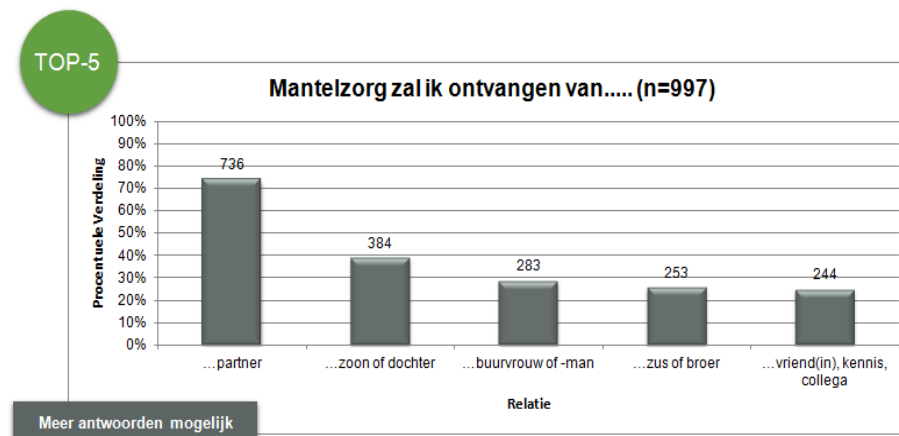
Hierbij was het voor de respondent mogelijk om meerdere antwoorden te geven waardoor percentages optellen tot boven 100%. Onder hulp bij huishoudelijke taken kan worden verstaan; het klaarmaken van eten en drinken, schoonmaken huis, wassen, strijken en naaien van kleding, boodschappen doen of kleine klussen in huis/ de tuin. Onder de categorie hulp bij persoonlijke verzorging valt onder andere het aan- en uitkleden, wassen, kammen, scheren, naar het toilet gaan, verplaatsen binnenshuis, eten, drinken of toedienen van medicatie. En onder de categorie hulp bij het verplaatsen buitenshuis kan worden verstaan; het maken van uitstapjes en bezoeken aan familie of vrienden, contacten met de gezondheidszorg (mee naar bijvoorbeeld de huisarts, het ziekenhuis, een therapie), het regelen van hulp en hulpmiddelen en/ of woningaanpassingen.

De grootste groep hulpbehoevenden die mantelzorg ontvangt krijgt dit al meer dan 5 jaar, namelijk 33%. De groep die minder dan 1 jaar mantelzorg ontvangt is 22%. De groepen samen genomen welke tussen de 1 en 5 jaar mantelzorg ontvangt bestaat uit 44%.

Van alle respondenten die mantelzorg ontvangen krijgt 11% dit dag en nacht. 28% ontvangt dagelijks mantelzorg en 26% ontvangt dit 1 maal per week of minder. Een ruime meerderheid (54%) is zeer tevreden over de kwaliteit van de mantelzorg. Bijna een derde (31%) is tevreden over de hulp/ondersteuning. Slechts 2% is hierover ontevreden. 7% wil dit liever niet aangeven of heeft geen mening.

3.3.4 Potentieel verlenen/ontvangen mantelzorg

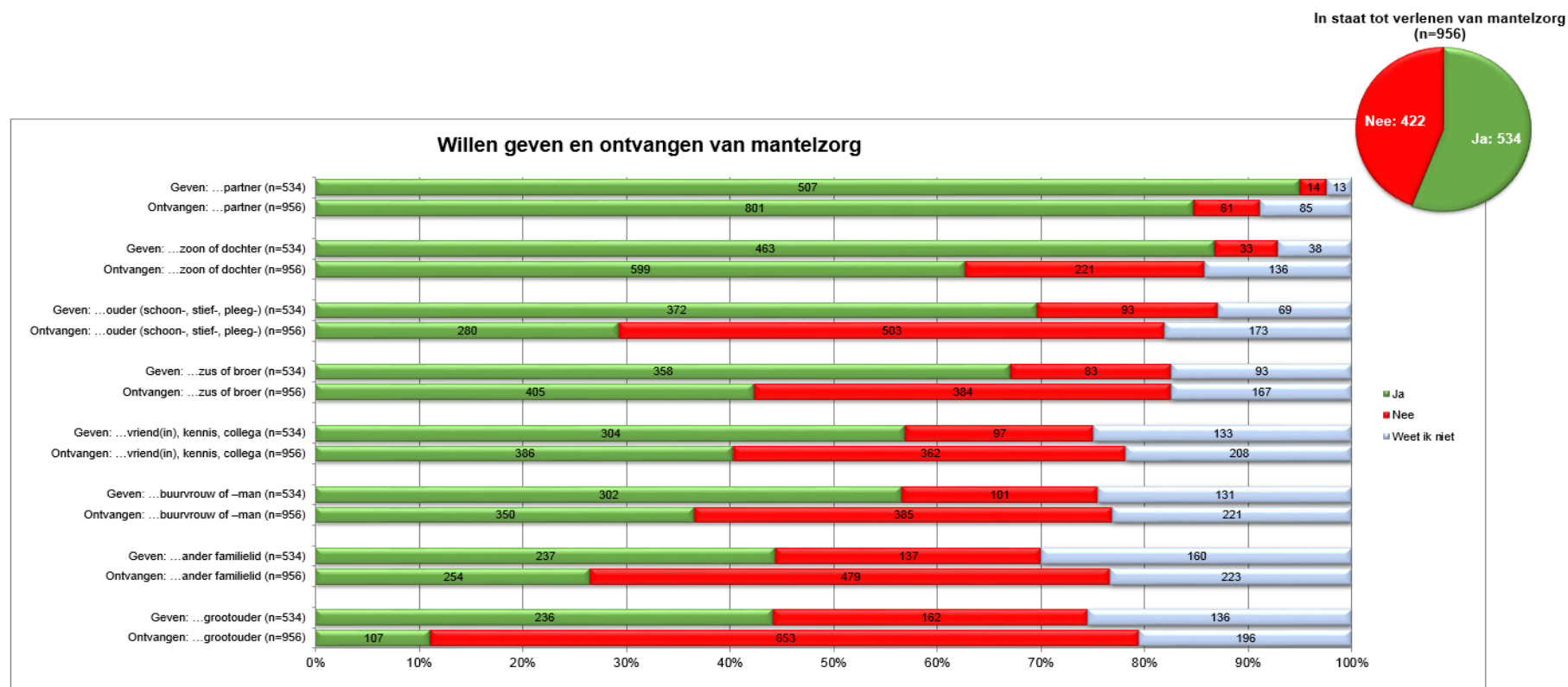
Respondenten is gevraagd van wie ze eventueel mantelzorg zouden willen ontvangen. In de diagram hieronder (figuur 37) is de verwachting van wie ze daadwerkelijk mantelzorg zullen ontvangen weergegeven. Gevraagd is of de respondent een sociaal netwerk in de gemeente of de Achterhoek heeft, waar men indien nodig op kan terugvallen als men mantelzorg nodig heeft.

Figuur 37 Verwachting waarvan men mantelzorg zal gaan ontvangen

In de diagram hierna is de wens van wie men mantelzorg zou willen ontvangen weergegeven. Daarnaast is gevraagd of hij/ zij in staat zou zijn om mantelzorg te verlenen aan een hulpbehoevende en voor wie ze dat zou doen.

In onderstaande diagram (figuur 38) is de groep met het hoogste percentage bovenaan weergegeven.

Figuur 38 Willen geven en ontvangen mantelzorg

3.4 Informatiebehoefte & -voorziening zorgthema's

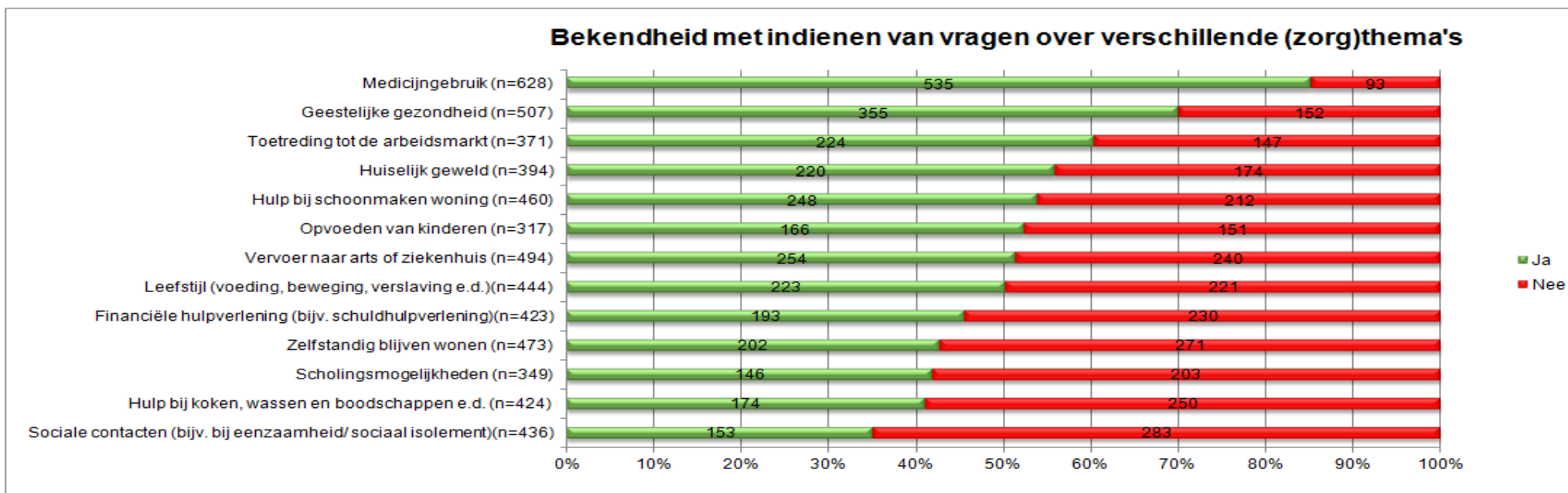
In deze paragraaf worden de resultaten weergegeven waarbij inwoners bekend zijn met het indienen van vragen op het gebied van verschillende zorgthema's. Ook op het gebied van professionele zorg is gevraagd naar de manier waarop de inwoners in hun informatiebehoefte worden voorzien. Gevraagd is of inwoners weten waar zij met vragen op verschillende zorgterreinen terecht kunnen en of ze ondersteund worden bij het zelf zoeken en organiseren van oplossingen voor verschillende vraagstukken.

3.4.1 Mantelzorg

Aan alle respondenten is gevraagd of ze op de hoogte zijn waar hij/ zij (indien nodig) moet zijn om ondersteuning voor het verlenen van mantelzorg te regelen, zodat hij/ zij mogelijk geholpen kan worden in de mantelzorg voor zijn/ haar naaste(n). 78% van de inwoners weet dit niet, tegenover 22% die wel denkt te weten waar ze zich hiervoor kunnen melden. Bij de respondenten die daadwerkelijk mantelzorg verrichten ligt dit laatste percentage op 48%.

3.4.2 Overige zorgthema's

De inwoners zijn verschillende (zorg) thema's voorgelegd, waarbij de inwoners konden aangeven al dan niet bekend te zijn waar ze (indien nodig) terecht kunnen met het indienen van vragen over de betreffende thema's. De resultaten worden in onderstaande diagram (figuur 39) weergegeven. Zo blijkt men met vragen over medicijngebruik het meest (85%) bekend te zijn met waar men terecht kan. Het slechts scoort de bekendheid van een plaats met vragen over sociale contacten (35%). De gemiddelde leeftijd van de groep die niet bekend is met het indienen van vragen over sociale contacten is 52,4 jaar. Respondenten die niet bekend zijn met het indienen van vragen met betrekking tot het toetreden tot de arbeidsmarkt zijn gemiddeld 44,8 jaar oud.

Figuur 39 Bekendheid verschillende (zorg) thema's

3.4.3 Professionele zorgverlener

De inwoners zijn enkele vragen gesteld over de informatiebehoefte en mogelijkheden over de professionele zorgverlener. In onderstaande tabel (figuur 40) staan de resultaten op de vraag welke informatiekanaal inwoners gebruiken om meer te weten te komen over kwaliteit van professionele zorgverleners. Het was mogelijk om meerdere antwoorden te geven.

Informatiekanaal (n=956)	Percentage
...mijn huisarts	63,2%
...zoekmachines op internet	44,0%
...familie en vrienden	43,7%
...mijn zorgverzekeraar (al dan niet via internet)	41,9%
...websites over gezondheid	34,5%
...informatie van de overheid	27,4%
...onafhankelijke instanties (zoals Consumentenbond)	18,2%
...de patiëntenvereniging	13,5%
...ik probeer daar niet meer over te weten te komen	9,0%
...fora (discussieplatform) op internet	5,9%

Figuur 40 Informatiekanaal professionele zorgverleners

Indien een inwoner een vraag wenst te stellen aan een professionele zorgverlener doet 52% dat het liefst in een gesprek op locatie van de professionele zorgverlener (gem. leeftijd 55,5). 40% doet dat het liefst thuis (gem. 59,8 jaar), 37% per email (gem. 53,9 jaar) en 34% telefonisch (gem. 53,7 jaar). 17% gaat het liefst langs op een (algemeen) spreekuur (gem. 56,2 jaar) en slechts 4% doormiddel van Skype (2%, gem. 53,6 jaar) of een online chat (2%, gem. 41,2 jaar). Het totaalpercentage telt op tot meer dan 100% omdat inwoners (maximaal) drie voorkeuren konden aangeven.

Indien een professionele zorgverlener of een gemeente ambtenaar bij de inwoner thuis op gesprek komt over de vraag op het gebied van ondersteuning en zorg, dan wil 20% niet praten over de financiële situatie. 10% wil niet praten over wat men zelf kan doen en 12% niet over wat de omgeving voor hem/haar kan doen. 7% praat liever niet over een eventuele verslaving en 4% wil het niet hebben over de situatie van het gezin. De overgrote meerderheid (60%) zou niet weten welke onderwerpen niet met een professionele zorgverlener of een gemeente ambtenaar besproken zouden mogen worden.

3.5 Eenzaamheid

Landelijk is steeds meer aandacht voor het vereenzamen van met name ouderen. In deze paragraaf wordt ingegaan op de resultaten van een aantal stellingen waarbij de respondenten konden aangeven het eens, of juist oneens te zijn. Een groot deel van de respondenten geeft bijvoorbeeld aan dat vereenzaming een probleem kan worden in de gemeente. Binnen deze paragraaf wordt eveneens ingegaan op eventuele verschillen in beleving tussen inwoners van een dorp of het buitengebied en de verschillende leeftijdscategorieën.

3.5.1 Eenzaamheid binnen de gemeente

In deze paragraaf worden de resultaten weergegeven van de stellingen waarop de inwoners een oordeel moesten geven over hoe men de sociale samenhang in hun leven waarden.

Stellingen respondenten overwegend Oneens	(zeer) eens	neutraal	(zeer) oneens
Ik mis een echt goede vriend of vriendin.	9,9%	19,1%	71,0%
Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.	9,8%	18,7%	71,5%
Ik mis mensen om mij heen.	6,0%	13,2%	80,9%
Ik ervaar een leegte om mij heen.	5,3%	11,8%	82,9%
Ik mis gezelligheid om mij heen.	5,1%	11,9%	83,1%
Vaak voel ik me in de steek gelaten.	3,9%	9,8%	86,2%
Ik vind mijzelf eenzaam.	3,0%	9,3%	87,7%
Ik verwacht in de komende tijd te vereenzamen.	2,4%	9,1%	88,5%

Figuur 41 Negatief geformuleerde stellingen eenzaamheid

In de voorgaande tabel (figuur 41) worden de resultaten van de stellingen waarbij de inwoners het overwegend oneens zijn weergegeven. Een kleine 10% is het (zeer) eens met de stelling dat men een echt goede vriend of vriendin mist, terwijl een nagenoeg evenzo grote groep het (zeer) eens is met de stelling dat de kring van kennissen te beperkt is.

Stellingen respondenten overwegend Eens	(zeer) eens	neutraal	(zeer) oneens
Ik zou het vervelend vinden als ik zou vereenzamen.	86,1%	6,9%	7,0%
Wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden/familie terecht.	84,6%	11,0%	4,5%
Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse problemen terecht kan.	79,0%	15,9%	5,1%
Vereenzaming kan een belangrijk probleem voor het welzijn van inwoners van Bronckhorst gaan vormen.	75,0%	21,2%	3,8%
Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.	73,7%	20,4%	5,9%
Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van nood kan terugvallen.	72,3%	21,9%	5,8%
Vereenzaming komt voor in de gemeente Bronckhorst.	70,8%	26,7%	2,4%
Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.	58,5%	30,4%	11,1%

Figuur 42 Positief geformuleerde stellingen eenzaamheid

Nagenoeg 90% van de respondenten is het (zeer) oneens met de stellingen 'ik vind mijzelf eenzaam' en 'ik verwacht in de komende tijd te vereenzamen'.

Vervolgens worden in de bovenstaande tabel (figuur 42) de resultaten van de stellingen waarbij de inwoners het overwegend eens zijn weergegeven. Ruim 86% geeft aan het vervelend te vinden als men zou vereenzamen, terwijl 7% het hiermee (zeer) oneens is.

Driekwart van de respondenten is het (zeer) eens met de stelling 'vereenzaming kan een belangrijk probleem voor het welzijn van inwoners van Bronckhorst gaan vormen'. Daarnaast denkt ruim 70% dat vereenzaming ook in de gemeente Bronckhorst voorkomt. Een kleine 60% geeft aan veel mensen te hebben wie men volledig kan vertrouwen, ruim 11% is het hiermee echter (zeer) oneens.

Figuur 43 toont de drie stellingen waarop het meest 'extreem' is geantwoord. De weergegeven percentages laten enkel het aandeel respondenten zien die hebben aangegeven het (zeer) eens of (zeer) oneens te zijn met de stelling. Resultaten van deze stellingen zijn afgezet tegen de achtergrondvariabelen dagelijks leven, wonen en huishouden. Kanttekening bij deze figuur is de relatief kleine 'n', waardoor de resultaten enkel als indicatie dienen te worden geïnterpreteerd.

Zo blijkt dat van de scholieren/studenten een kleine 12% aangeeft een goede vriend of vriendin te missen, terwijl slechts 3% de kring van kennis te beperkt vindt. Alle scholieren en studenten geven aan dat ze veel mensen hebben op wie ze volledig kunnen vertrouwen. De groep VUT/Gepensioneerden vertonen juist een omgekeerd beeld, een kleine 12% mist mensen op wie ze volledig kunnen vertrouwen en een nagenoeg even grote groep geeft aan de kring van kennissen te beperkt te vinden.

Ook de aspecten wonen en huishouden lijken een rol te spelen. Respondenten die langer dan 10 jaar in Bronckhorst wonen geven in mindere mate aan een vriend of vriendin te missen of hun kring van kennissen te beperkt te vinden. Alleenwonenden blijken het juist vaker eens te zijn met deze stellingen.

	% (zeer) eens		% (zeer) oneens
	Ik mis een echt goede vriend of vriendin.	Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.	Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.
Dagelijks leven			
Scholier / Student	11,8% (n=34)	2,9% (n=35)	0,0% (n=35)
Werkzaam / ondernemer	9,7% (n=484)	8,2% (n=486)	10,5% (n=495)
VUT / Gepensioneerd	6,7% (n=224)	11,7% (n=247)	11,9% (n=252)
Wonen			
0 tot 10 jaar	11,5% (n=156)	17,7% (n=158)	15,0% (n=160)
Langer dan 10 jaar	8,7% (n=727)	7,7% (n=756)	10,5% (n=772)
Huishouden			
Alleenwonend	11,1% (n=81)	14,3% (n=84)	14,3% (n=84)
Tweepersoonshuishouden	7,6% (n=449)	10,1% (n=475)	11,8% (n=491)
Gezin	10,8% (n=333)	7,5% (n=335)	9,5% (n=337)
Totaal	9,9% (n=995)	9,8% (n=994)	11,1% (n=996)

Figuur 43 Stellingen met opvallendste resultaten

3.5.2 Eenzaamheid per leeftijdscategorie

Figuur 44 laat zien dat er vrij grote verschillen zijn bij de beoordeling van de stellingen wanneer de resultaten tegenover elkaar worden afgezet per leeftijdscategorie. Zo blijkt bijvoorbeeld het percentage 16-29 jarigen en 69+'ers dat het (zeer) eens is met de stelling 'ik mis een echt goede vriend of vriendin' hoger dan bij de overige leeftijdscategorieën. Dit geldt eveneens voor de stelling waarmee men aangeeft mensen om zich heen te missen. Respondenten uit de leeftijdscategorie >69 jaar zijn het in verhouding vaker (zeer) eens met de stelling dat hun kennissen kring te beperkt is. Ruim 16% is het namelijk (zeer) eens met deze stelling, tegenover 5,7% van de respondenten jonger dan 30. Hiermee is direct het grootste verschil uit de eerste van de tabellen genoemd.

Uit de tweede tabel van figuur 44 kan worden geconcludeerd dat, naarmate de respondenten ouder worden ze het in verhouding minder vaak (zeer) eens zijn met de betreffende stellingen. Enkel de stelling 'vereenzaming kan een belangrijk probleem voor het welzijn van inwoners van Bronckhorst gaan vormen' kent een tegenovergesteld beeld.

Het grootste verschil kan worden waargenomen bij de stelling waarin men aangeeft dat er genoeg mensen zijn op wie men in geval van nood terug kan vallen. Bij de groep 16 tot 29 jarigen is 91,4% het (zeer) eens met deze stelling, terwijl slechts 60,6% van de 69+'ers het hiermee (zeer) eens is.

Opvallend is verder dat ruim 55% van de groep respondenten ouder dan 69 jaar het (zeer) eens is met de stelling dat vereenzaming voorkomt in de gemeente, ruim 82% van de respondenten jonger dan 30 jaar is het (zeer) eens met deze stelling.

Respondent: "Er moet meer rekening worden gehouden met oudere mensen. Bijv. artikelen in de supermarkten, waarvan de prijs en de inhoud onleesbaar zijn vanwege de kleine lettertjes, het niet kunnen omgaan met een laptop en andere communicatiemiddelen. Er ontstaat eenzaamheid als mensen niet met al die nieuwe uitvindingen om kunnen gaan."

	16 - 29 jaar	30 - 49 jaar	50 - 69 jaar	> 69 jaar
Stellingen respondenten overwegend Oneens	(zeer) eens	(zeer) eens	(zeer) eens	(zeer) eens
Ik mis een echt goede vriend of vriendin.	13,2%	9,8%	8,2%	15,3%
Ik mis gezelligheid om mij heen.	11,6%	2,5%	5,3%	5,0%
Ik mis mensen om mij heen.	11,4%	4,9%	4,3%	10,2%
Ik ervaar een leegte om mij heen.	7,1%	3,3%	4,8%	9,2%
Vaak voel ik me in de steek gelaten.	7,1%	2,5%	3,5%	6,5%
Ik vind mijzelf eenzaam.	7,1%	2,1%	2,7%	2,8%
Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.	5,7%	8,6%	9,1%	16,2%
Ik verwacht in de komende tijd te vereenzamen.	2,9%	0,4%	2,7%	3,5%
Stellingen respondenten overwegend Eens	(zeer) eens	(zeer) eens	(zeer) eens	(zeer) eens
Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse problemen terecht kan.	94,3%	82,8%	77,1%	72,4%
Wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden/familie terecht.	91,4%	87,3%	84,2%	78,5%
Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van nood kan terugvallen.	91,4%	79,7%	69,6%	60,6%
Ik zou het vervelend vinden als ik zou vereenzamen.	91,0%	84,5%	87,4%	81,7%
Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.	82,9%	76,7%	72,4%	69,4%
Vereenzaming komt voor in de gemeente Bronckhorst.	82,5%	74,2%	71,4%	55,9%
Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.	78,6%	60,4%	56,3%	53,8%
Vereenzaming kan een belangrijk probleem voor het welzijn van inwoners Bronckhorst gaan vormen.	67,2%	73,9%	75,9%	77,0%

Figuur 44 Eenzaamheid per leeftijdscategorieën

Middels een elftal stellingen binnen dit onderzoek is het eenzaamheidsniveau van de respondenten berekend aan de hand van de eenzaamheidsschaal van De Jong-Gierveld (figuur 45, cronbach's alpha: 0,911). Dit eenzaamheidsniveau is opgebouwd uit emotionele (cronbach's alpha: 0,906) en sociale eenzaamheid (cronbach's alpha: 0,846) waarbij de mate waarin men het eens of oneens was met een stelling zorgde voor een puntverdeling. Een punt wordt toegekend wanneer een respondent zeer eens, eens of neutraal reageert op een negatief geformuleerde stelling, of zeer oneens, oneens of neutraal reageert op een positief geformuleerde stelling. Respondenten met een score van 0, 1 of 2 worden gezien als niet eenzaam, terwijl 9 of 10 punten sterke eenzaamheid aantonen en een score van 11 wordt gezien als zeer sterk eenzaam.

Op totaalniveau is 3,5% van de respondenten ingedeeld in de categorie 'zeer sterke eenzaamheid', terwijl 4% sterk eenzaam blijkt. In het tweede deel van de tabel is de mate van eenzaamheid per leeftijdscategorie weergegeven. Van de respondenten in de leeftijdscategorie 16 – 29 jaar kan 80% worden gezien als niet eenzaam. Dit percentage ligt bij de groep ouderen op 50,8%. Nagenoeg 15% van deze laatste groep heeft 9 tot 11 punten gescoord bij de stellingen en valt daarmee in de categorie sterk of zeer sterk eenzaam.

Eenzaamheidsniveau binnen gemeente Bronckhorst			
Totaal (n= 858)		<i>Het eenzaamheidsniveau is opgebouwd uit emotionele en sociale eenzaamheid. De schaal waarmee dit is gemeten bestaat uit 11 stellingen waarin het woord eenzaamheid niet genoemd wordt.</i>	
Niet eenzaam	62,7%		
Matige eenzaamheid	29,8%		
Sterke eenzaamheid	4,0%		
Zeere sterke eenzaamheid	3,5%		
16-29 jaar (n= 65)		30-49 jaar (n= 217)	
Niet eenzaam	80,0%	Niet eenzaam	67,3%
Matige eenzaamheid	15,4%	Matige eenzaamheid	27,2%
Sterke eenzaamheid	4,6%	Sterke eenzaamheid	2,3%
Zeere sterke eenzaamheid	0,0%	Zeere sterke eenzaamheid	3,2%
50-69 jaar (n= 454)		> 69 jaar (n= 122)	
Niet eenzaam	61,2%	Niet eenzaam	50,8%
Matige eenzaamheid	31,9%	Matige eenzaamheid	34,4%
Sterke eenzaamheid	4,0%	Sterke eenzaamheid	6,6%
Zeere sterke eenzaamheid	2,9%	Zeere sterke eenzaamheid	8,2%

Eenzaamheidsniveaus volgens De Jong-Gierveld eenzaamheidsschaal

Figuur 45 Eenzaamheidsniveau binnen gemeente Bronckhorst

3.5.3 Eenzaamheid in dorp of buitengebied

Zoals uit paragraaf 3.5.1 blijkt, verwacht 75% van de respondenten dat vereenzaming een belangrijk probleem kan gaan vormen voor de gemeente Bronckhorst. Zowel in het dorp als in het buitengebied is ongeveer driekwart van de respondenten het hiermee (zeer) eens.

Respondent: "Voor de leefbaarheid en om te voorkomen dat je eenzaam wordt is het goed om dicht bij je familie en kinderen te wonen. In deze tijd nu iedereen werkt ontbreekt ook de kinderen wel eens de tijd om, als je verder weg woont, te helpen of langs te komen."

In de tabel (figuur 46) met stellingen waar respondenten het overwegend mee eens zijn is weinig verschil tussen respondenten uit de dorpen of het

buitengebied. De grootste verschillen zijn waargenomen bij de stellingen 'wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden/familie terecht' en 'er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse problemen terecht kan'. In beide gevallen is ongeveer 4 procentpunt meer van de respondenten uit het buitengebied het (zeer) eens met deze stellingen.

Opvallend is dat respondenten uit het buitengebied het vaker (zeer) eens zijn met stellingen als 'ik mis een echt goede vriend of vriendin' en 'ik mis mensen om mij heen'. Hetzelfde geldt voor de stelling 'ik mis gezelligheid om mij heen'. Het grootste verschil wordt waargenomen bij de stelling 'ik vind mijn kring van kennissen te beperkt' waar exact 6 procentpunt meer van de respondenten uit het buitengebied het (zeer) eens is met de stelling.

		
	(zeer) eens	(zeer) eens
Stellingen respondenten overwegend Oneens		
Ik mis een echt goede vriend of vriendin.	8,2%	11,5%
Ik vind mijn kring van kennissen te beperkt.	7,7%	13,7%
Ik mis mensen om mij heen.	4,1%	8,2%
Ik ervaar een leegte om mij heen.	4,1%	5,8%
Vaak voel ik me in de steek gelaten.	3,6%	4,5%
Ik mis gezelligheid om mij heen.	3,3%	7,3%
Ik vind mijzelf eenzaam.	2,2%	3,0%
Ik verwacht in de komende tijd te vereenzamen.	1,4%	3,0%
Stellingen respondenten overwegend Eens		
Ik zou het vervelend vinden als ik zou vereenzamen.	85,9%	86,5%
Wanneer ik daar behoefte aan heb, kan ik altijd bij mijn vrienden/familie terecht.	84,0%	88,0%
Er is altijd wel iemand in mijn omgeving bij wie ik met mijn dagelijkse problemen terecht kan.	78,4%	82,2%
Er zijn voldoende mensen met wie ik me nauw verbonden voel.	74,1%	74,2%
Vereenzaming kan een belangrijk probleem voor het welzijn van inwoners Bronckhorst gaan vormen.	75,3%	73,2%
Er zijn genoeg mensen op wie ik in geval van nood kan terugvallen.	71,3%	74,8%
Vereenzaming komt voor in de gemeente Bronckhorst.	71,1%	71,3%
Ik heb veel mensen op wie ik volledig kan vertrouwen.	58,8%	59,6%

Figuur 46 Eenzaamheid in dorp of buitengebied

Slotsom

4 Slotsom

In deze slotsom worden de belangrijkste bevindingen samengevat en wordt teruggekoppeld naar de doelstelling van het onderzoek.

4.1 Algemeen

Met het onderhavige onderzoek is voor het eerst een integrale studie gedaan naar de brede hoofdthema's Leefomgeving & Sociaal Contact. In algemene zin kan worden gesteld dat het onderzoek uitstekend is verlopen. Het draagvlak en de betrokkenheid bij het onderzoek binnen de gemeentelijke organisatie is zeer groot gebleken, hetgeen heeft bijgedragen aan de kwaliteit van de vraagstellingen en analyses. Voorts hebben de panelleden van het online panel 'Bronckhorst Spreekt' weer massaal meegedaan aan het onderzoek. Door de omvang en representativiteit van het panel (1.357 panelleden) en betrokkenheid van de panelleden (hoge respons van 73,4%), is zowel op geaggregeerd niveau als voor de deelpopulaties een statistisch zeer betrouwbaar en nauwkeurig onderzoek gerealiseerd.

4.2 Samenvatting belangrijkste bevindingen

Deze paragraaf gaat in op de meest elementaire resultaten aangaande de onderwerpen: leefomgeving, voorzieningen, vrijwilligerswerk, mantelzorg, informatiebehoefte & -voorziening zorgthema's en eenzaamheid.

4.2.1 Leefomgeving

De inwoners van de gemeente geven gemiddeld een 7,67 als rapportcijfer voor de totale leefomgeving. Inwoners zijn gemiddeld genomen erg tevreden over de kwaliteit van hun leefomgeving in de gemeente Bronckhorst. Voor bijna 60% van alle inwoners is de omgeving waarin ze wonen een bepalend kenmerk voor de kwaliteit van de leefomgeving. Het woongenot en de sociale contacten worden als tweede en derde bepalende kenmerk genoemd. De gemeente wordt het vaakst genoemd door inwoners als de partij die verantwoordelijk is voor de aspecten die de kwaliteit van de leefomgeving het meest bepalen. Toch voelen inwoners zich verantwoordelijk op gebieden die de sociale samenhang van de gemeenschap bepalen.

Op het gebied van zelfstandig wonen geeft 60% aan dat de gemeente in de ogen van de inwoner iets kan doen om ervoor te zorgen dat (oudere) inwoners zolang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. De meerderheid (54%) van de inwoners zou verhuizen binnen Bronckhorst, indien ze niet meer zelfstandig thuis zouden kunnen wonen.

Circa 32% van de inwoners is het (zeer) eens met de stelling dat ze meer wil en kan doen voor de leefomgeving, terwijl 12% het (zeer) oneens is met deze stelling. Zo vindt 77% van de inwoners het verlenen van burenhulp een aspect waarbij mensen meer verantwoordelijkheid moeten nemen voor hun medemens en leefomgeving. Een ander aspect waarop inwoners zelf meer verantwoordelijkheid moeten nemen is het verrichten van vrijwilligerswerk, hiermee is 61% van de respondenten het (zeer) eens.

Dorp of buitengebied

Inwoners van dorpen beoordelen hun leefomgeving gemiddeld met een 7,6 terwijl inwoners uit het buitengebied gemiddeld een 7,9 geven. Deze verschillen zijn significant: inwoners van het buitengebied zijn significant meer tevreden over hun leefomgeving dan inwoners van de dorpen.

Leeftijdsgroepen

De leefomgeving wordt door de jongste groep respondenten (16-29 jaar) gemiddeld beoordeeld met een 7,4, waar de respondenten in de overige leeftijdscategorieën gemiddeld een 7,6 of 7,7 geven voor de leefomgeving. Respondenten uit de categorie 16-29 jaar zijn significant minder tevreden over hun leefomgeving, dan respondenten uit de categorieën 30-49 en 50-69 jaar.

Kernen

Het totaaloordeel over de leefomgeving wordt door inwoners van Zelhem gemiddeld beoordeeld met een 7,8. Inwoners uit Vorden beoordelen hun leefomgeving het beste van alle inwoners van Bronckhorst met gemiddeld een 7,9. Inwoners van Steenderen beoordeelden hun leefomgeving gemiddeld met een 7,6 evenals de inwoners uit de gecombineerde kernen Hummelo, Hoog- & Laag-Keppel en Voor- & Achter-Dremp. In Hengelo beoordelen de inwoners de leefomgeving gemiddeld met een 7,4.

Inwoners van Hengelo blijken significant minder tevreden over hun leefomgeving dan inwoners van Zelhem en Vorden. Evenals in Zelhem zijn hier de kenmerken omgeving en voorzieningenaanbod bepalend voor de kwaliteit van de leefomgeving. De beoordeling van de leefomgeving in Vorden is significant hoger dan in Hengelo, Steenderen en de gecombineerde kernen.

Burgerinitiatieven

Er is vastgesteld dat een kleine 40% van de respondenten ideeën of suggesties heeft over hoe ze de leefomgeving kunnen verbeteren. Van deze groep weet 44% niet waar ze terecht kunnen met hun ideeën of suggesties.

4.2.2 Voorzieningen

Voor de levendigheid binnen het dorp vindt 76% dat de aanwezige voorzieningen hiervoor bepalend zijn, 11% is het daar (zeer) oneens mee. Circa 60% van de inwoners vindt het logisch dat voorzieningen worden gebundeld of worden samengevoegd, zodat kosten kunnen worden bespaard. Hiermee is 18% het (zeer) oneens.

Voorzieningen buiten de gemeentegrenzen

Er blijkt een (relatief klein) verschil in tevredenheid over de voorzieningen tussen respondenten die binnen of buiten de gemeente gebruik maken van de voorzieningen, of die geen gebruik maken van de voorzieningen. Over het algemeen blijkt dat respondenten die gebruik maken van voorzieningen buiten de gemeente minder tevreden zijn over de voorzieningen in hun dorp. Mogelijke (indicatieve) oorzaak van het gebruik van de voorzieningen buiten de gemeente zou deze lagere tevredenheid kunnen zijn, waardoor men opzoek gaat naar alternatieve voorzieningen buiten de gemeentegrenzen.

Dorp of buitengebied

De tevredenheid over het voorzieningenaanbod in de dorpen of het buitengebied verschilt. Bewoners van de dorpen zijn in ongeveer 65% van de gevallen (zeer) tevreden over het voorzieningenaanbod, terwijl bewoners van de buitengebieden in ongeveer 44% van de gevallen (zeer) tevreden zijn.

Leeftijdsgroepen

De tevredenheid over de voorzieningen loopt enigszins uiteen als de leeftijdscategorieën worden vergeleken. De groep die het meeste waarde hecht aan het voorzieningenaanbod (16-29 jaar) kennen het hoogste percentage dat aangeeft (zeer) tevreden te zijn over de voorzieningen in het dorp (70,42%). Dit percentage ligt bij de categorieën 50-69 en > 69 jaar ongeveer 10% lager.

Kernen

Ruim 80% van de inwoners van Vorden is (zeer) tevreden over de voorzieningen in het dorp. Hiermee blijken de inwoners van Vorden het meest tevreden van alle inwoners van Bronckhorst. In Zelhem is ruim 78% van de inwoners (zeer) tevreden over het voorzieningenaanbod in het dorp. Ruim 60% van de inwoners van Hengelo is (zeer) tevreden over de voorzieningen in het dorp. Hiermee ligt dit percentage ongeveer 18 procentpunt lager dan in de kern Zelhem. Ongeveer 65% van de inwoners van Steenderen is (zeer) tevreden over de voorzieningen in het dorp. In de gecombineerde kernen Hummelo, Hoog- & Laag-Keppel en Voor- & Achter-Drempt is nagenoeg 45% van de inwoners is (zeer) tevreden over de voorzieningen in hun dorp, waarmee dit percentage aanzienlijk lager ligt, dan in de vier grote kernen.

4.2.3 Vrijwilligerswerk

Circa 70% van de inwoners is het (zeer) eens met de stelling dat de sociale samenhang van het dorp wordt bepaald door actieve vrijwilligers. Van de respondenten heeft 55% aangegeven vrijwilligerswerk te verrichten. Hiervan bestaat de grootste groep vrijwilligers uit mannen van gemiddeld 58 jaar die 5,5 uur vrijwilligerswerk per week verricht en dit al meer dan 5 jaar doet.

Knelpunten

Van de respondenten geeft 43% aan (bijna) nooit knelpunten te ervaren, terwijl 48% af en toe knelpunten ervaart. Het meest genoemde knelpunt, door 36% van de respondenten, is dat het vrijwilligerswerk moeilijk te combineren valt met andere verplichtingen.

Potentiële vrijwilligers

Een kleine 60% van de inwoners heeft aangegeven om in de toekomst wellicht vrijwilligerswerk te gaan verrichten. Van deze groep weet zo'n 40% waar ze informatie kunnen vinden over vrijwilligerswerk. Van alle respondenten kent 27% het steunpunt vrijwilligerswerk.

4.2.4 Mantelzorg

Van alle inwoners verleent circa 20% mantelzorg aan een hulpbehoevende. Hierbij zijn nauwelijks verschillen tussen buitengebied en dorp. De grootste groep mantelzorgers bestaat uit vrouwen van gemiddeld 64,7 jaar en doet dit al meer dan 5 jaar. Circa 40% van de mantelzorgers helpt de hulpbehoevende 1 à 2 keer per week en zo'n 20% doet dit dagelijks.

Meer dan de helft (52%) van de respondenten die mantelzorg verlenen zorgt voor zijn of haar (schoon-, stief-, pleeg-) ouder. De mantelzorg wordt op tal van onderdelen verricht. Zo helpt 72% van de mantelzorgers de hulpbehoevende bij het verplaatsen buitenshuis, 54% van de mantelzorgers verleent hulp bij huishoudelijke taken, 54% helpt bij het regelen van financiële en administratieve zaken, en 23% helpt bij persoonlijke verzorging. 40% van de mantelzorgers vindt het verlenen van mantelzorg (helemaal) niet zwaar en voelt het niet als een belasting.

Bijna 7% van de inwoners heeft aangegeven mantelzorg te ontvangen. De grootste groep hulpbehoevendenden die mantelzorg ontvangt (33%) krijgt dit al meer dan 5 jaar. Een ruime meerderheid (54%) is zeer tevreden over de kwaliteit van de mantelzorg.

4.2.5 Informatiebehoefte & -voorziening zorgthema's

Van de respondenten weet 78% niet waar men ondersteuning/ informatie kan vinden voor het verlenen van mantelzorg, tegenover 22% die dit wel weet. Van de overige zorgthema's scoren de thema's 'medicijngebruik' en 'sociale contacten' respectievelijk het beste en het slechtste. Ongeveer 85% van de inwoners weet waar men terecht kan met vragen over medicijngebruik. Circa 35% weet waar men terecht kan met vragen over sociale contacten.

Communicatie met professionele zorgverlener

Als een inwoner een vraag wenst te stellen aan een professionele zorgverlener, dan doet 52% dat het liefst in een gesprek op locatie van de professionele zorgverlener. Indien een professionele zorgverlener of een gemeente ambtenaar bij de inwoner thuis op gesprek komt over de vraag op het gebied van ondersteuning en zorg, dan wil 20% niet praten over de financiële situatie. De overgrote meerderheid (60%) zou niet weten welke onderwerpen niet met een professionele zorgverlener of een gemeente ambtenaar besproken zouden mogen worden.

4.2.6 Eenzaamheid

Nagenoeg 90% van de respondenten is het (zeer) oneens met de stellingen 'ik vind mijzelf eenzaam' en 'ik verwacht in de komende tijd te vereenzamen'. Een kleine 10% is het (zeer) eens met de stelling dat men een echt goede vriend of vriendin mist. Een nagenoeg evenzo grote groep is het (zeer) eens met de stelling dat de kring van kennissen te beperkt is.

Ruim 86% geeft aan het vervelend te vinden als men zou vereenzamen. Driekwart van de respondenten is het (zeer) eens met de stelling 'vereenzaming kan een belangrijk probleem voor het welzijn van inwoners van Bronckhorst gaan vormen'.

Dorp of buitengebied

Opvallend is dat respondenten uit het buitengebied het vaker (zeer) eens zijn met stellingen als 'ik mis een echt goede vriend of vriendin' en 'ik mis mensen om mij heen'. Hetzelfde geldt voor de stelling 'ik mis gezelligheid om mij heen'.

Leeftijdsgroepen

Er zijn verschillen in de leeftijdsgroepen. Zo blijkt het percentage 16-29 jarigen en 69+ers dat het (zeer) eens is met de stelling 'ik mis een echt goede vriend of vriendin' hoger dan bij de overige leeftijdscategorieën. Opvallend is dat ruim 55% van de groep respondenten ouder dan 69 jaar het (zeer) eens is met de stelling dat 'vereenzaming voorkomt in de gemeente', en ruim 82% van de respondenten jonger dan 30 jaar is het (zeer) eens met deze stelling.

4.3 Normering, indicatoren en benchmark

Zoals eerder gesteld, is met het onderhavige onderzoek voor het eerst een integrale studie gedaan naar de brede hoofdthema's Leefomgeving & Sociaal Contact. De uitkomsten hebben daarmee het karakter van een 0-meting; een startpunt vanaf waar veranderingen kunnen worden geïnitieerd en gemonitord. De resultaten vormen een goed fundament voor de (door) ontwikkeling van beleid en waarvan op termijn mogelijk de effecten kunnen worden gemeten. Hiertoe is het aanbevelenswaardig om de uitkomsten te normeren (streefwaarden) en kwalitatieve en/of kwantitatieve (verbeter)doelen te formuleren. Op basis daarvan kan bijvoorbeeld de waardering over de leefomgeving in de tijd beoordeeld worden en kan het effect van (verbeter)acties worden vastgesteld. Op basis van het al dan niet realiseren van meetbare doelstellingen of effecten, kan besloten worden of het zinvol is bepaalde interventies door te zetten. Dit leidt in de praktijk tot bewustwording van verbetertrajecten en een kritische beschouwing van de inzet van middelen.

4.3.1 Indicatoren

De normering van de onderzoeksresultaten sluit aan bij het ontwikkelproces van indicatoren van de gemeente. De uitkomsten van het onderhavige onderzoek kunnen als indicatoren fungeren, op basis waarvan mede (beleidsmatige) sturing mogelijk wordt. Een volgend onderzoek naar de hoofdthema's Leefomgeving & Sociaal Contact kan dan mede worden getypeerd door de vraagstelling: 'Is er een verschil als gevolg van...?'. In essentie gaat het bij het monitoren van indicatoren immers om een vergelijking van de huidige situatie met de oude situatie, waartussen al dan niet iets is gebeurd.

4.3.2 Benchmark

Met betrekking tot het meten van de indicatoren en eventuele (verbeter) doelen, wordt geadviseerd om de uitkomsten waar mogelijk te vergelijken met een 'controle groep'. Op deze wijze kan een bepaalde ontwikkeling beter worden geduid en gerelateerd aan een bredere context/ tendens (nadere vorming interpretatiekader). Er wordt geadviseerd om hierover met andere gemeenten binnen de Achterhoek en de P10 in gesprek te gaan.

Secundaire bronnen

Als een samenwerking of benchmark met gemeenten binnen de Achterhoek en/of de P10 – op korte termijn – onverhoopt niet mogelijk/ wenselijk is, dan kunnen eventueel ook andere secundaire bronnen worden geraadpleegd voor een vergelijk. Een additionele analyse van secundaire bronnen valt buiten de scope van het onderhavige onderzoek, maar gedacht kan worden aan vergelijkingen met onderzoeken van de GGD Zeeland en Fryslân op het gebied van vrijwilligerswerk, mantelzorg en eenzaamheid. Enkele indicaties van mogelijke uitkomsten van een additionele analyse van secundaire bronnen:

- **Eenzaamheid:** 10% van de volwassenen en 9% van de ouderen in Zeeland is ernstig of zeer ernstig eenzaam (Gezondheidsmonitor 2012, GGD Zeeland). 38% van de Friezen is matig tot zeer ernstig eenzaam, van de 75 jaar en oudere Friezen is 48% eenzaam (Themarapportage gezondheidsenquête volwassenen/ouderen 2010, GGD Fryslân);
- **Mantelzorg:** 14% van de volwassenen en 13% van de ouderen in Zeeland geeft mantelzorg. 3% van de volwassenen en 12% van de ouderen in Zeeland ontvangt mantelzorg (Gezondheidsmonitor 2012, GGD Zeeland);
- **Vrijwilligerswerk:** 29% van de volwassenen en 27% van de ouderen in Zeeland verricht vrijwilligerswerk (Gezondheidsmonitor 2012, GGD Zeeland).

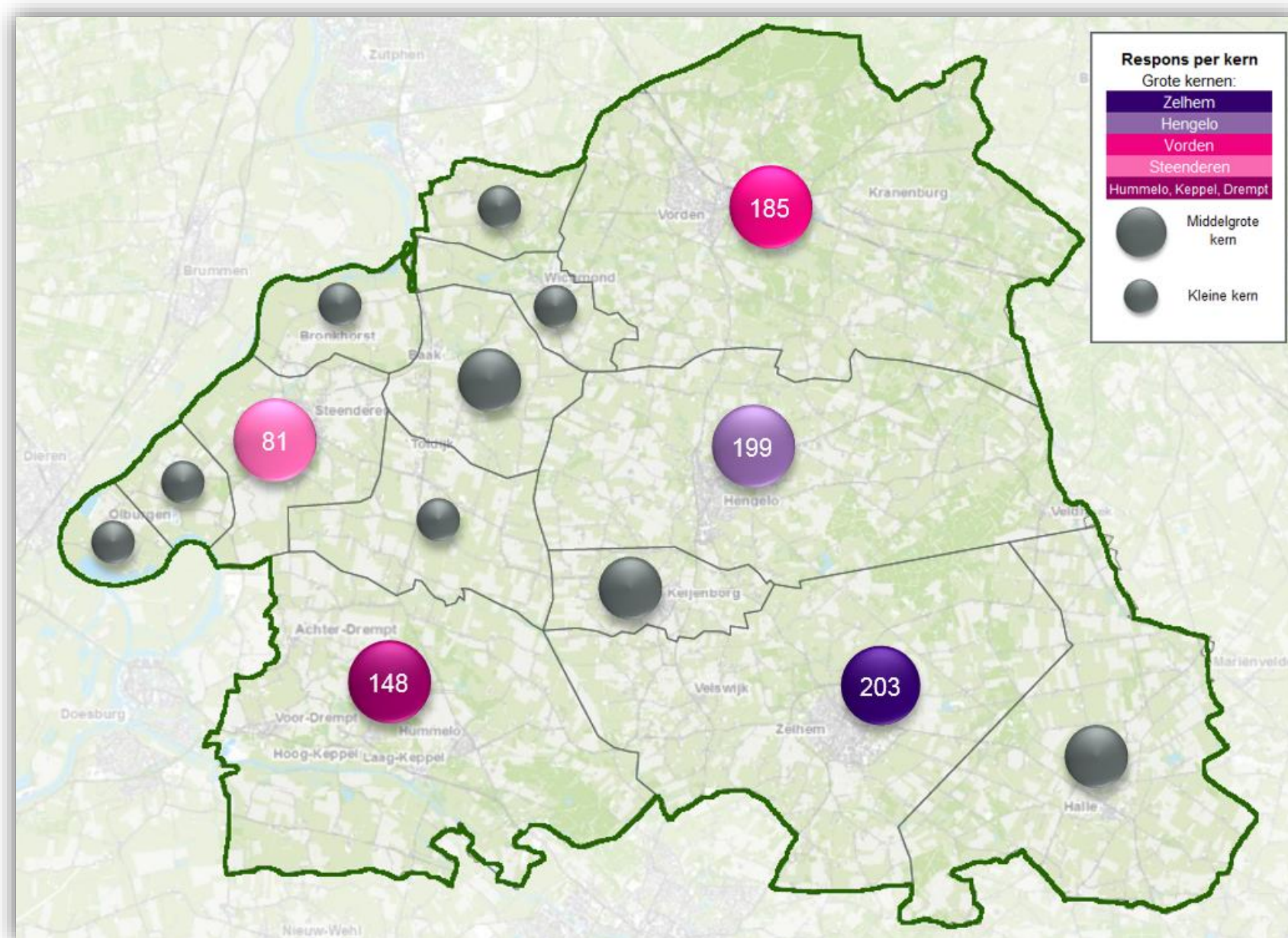
4.4 Afsluiting

De primaire doelstelling is gerealiseerd

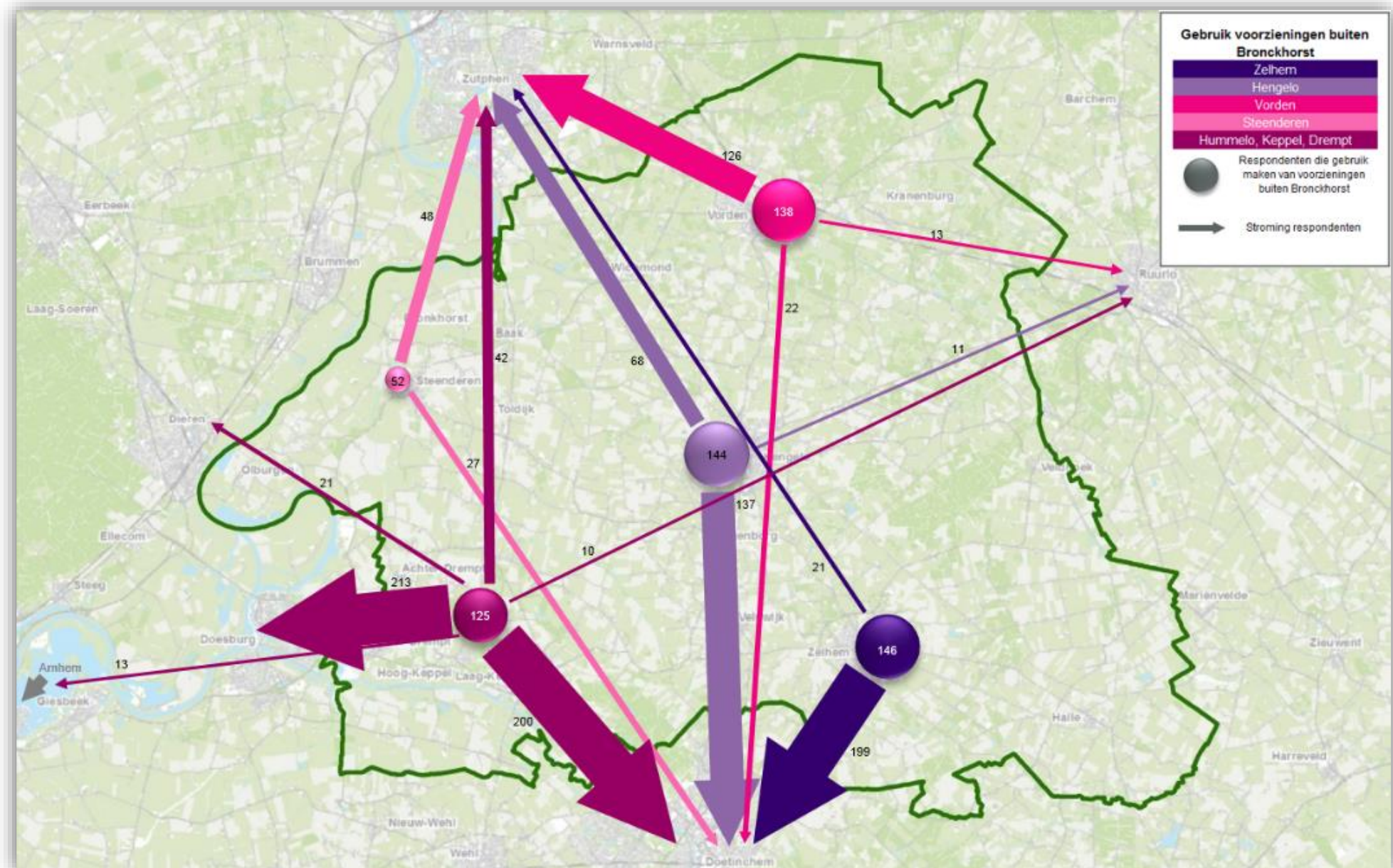
De mening van de inwoners over de hoofdthema's Leefomgeving & Sociaal Contact is op een betrouwbare wijze vastgesteld via Bronckhorst Spreekt. De gemeente heeft met de bevindingen concrete handvatten om beleid (door) te ontwikkelen, op een wijze die aansluit bij de lokale situaties en verwachtingen. Tevens biedt deze studie de mogelijkheid voor benchmark, om indicatoren te formuleren en voor normering.

Bijlagen

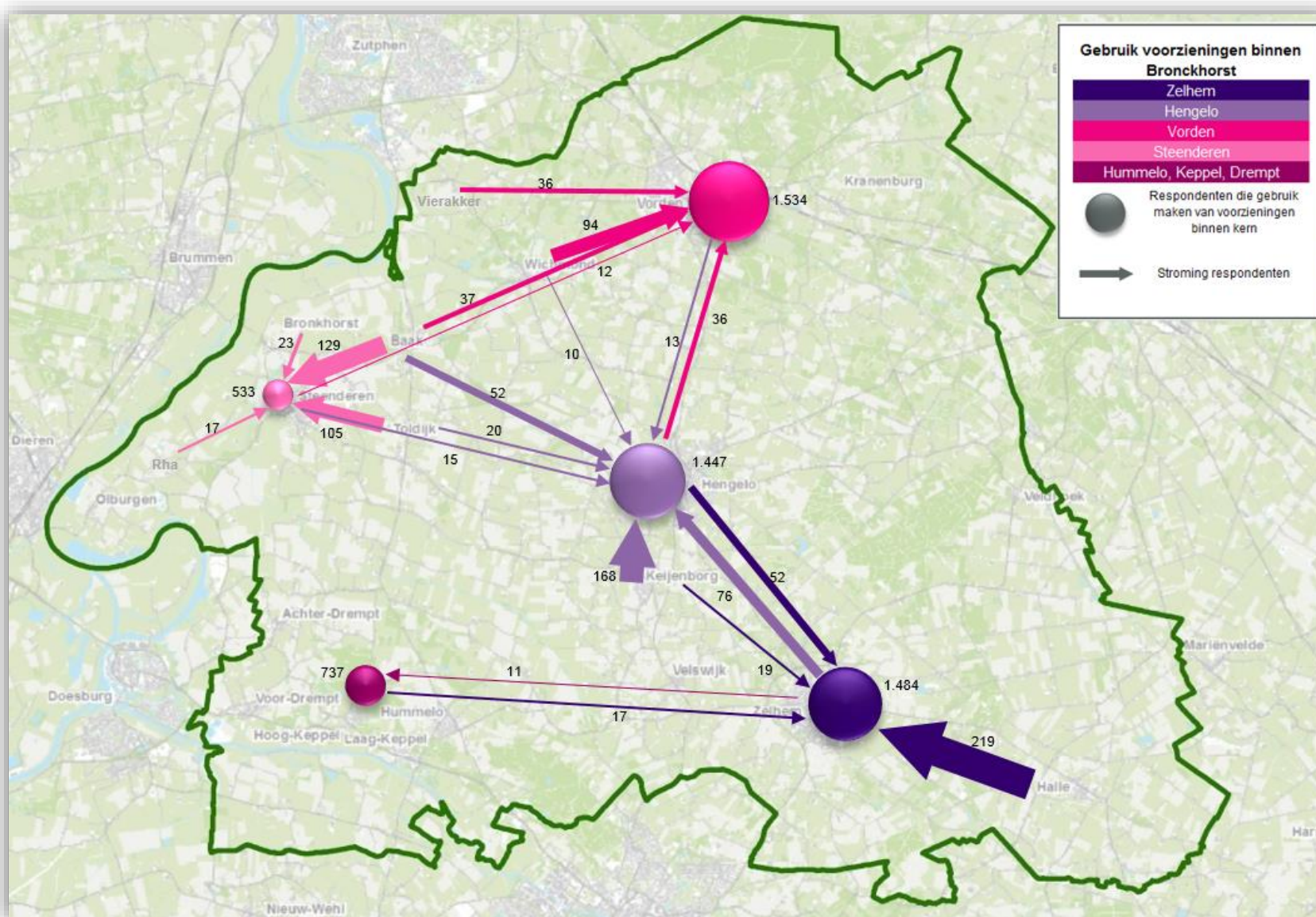
Bijlage 1 – Respondenten per kern

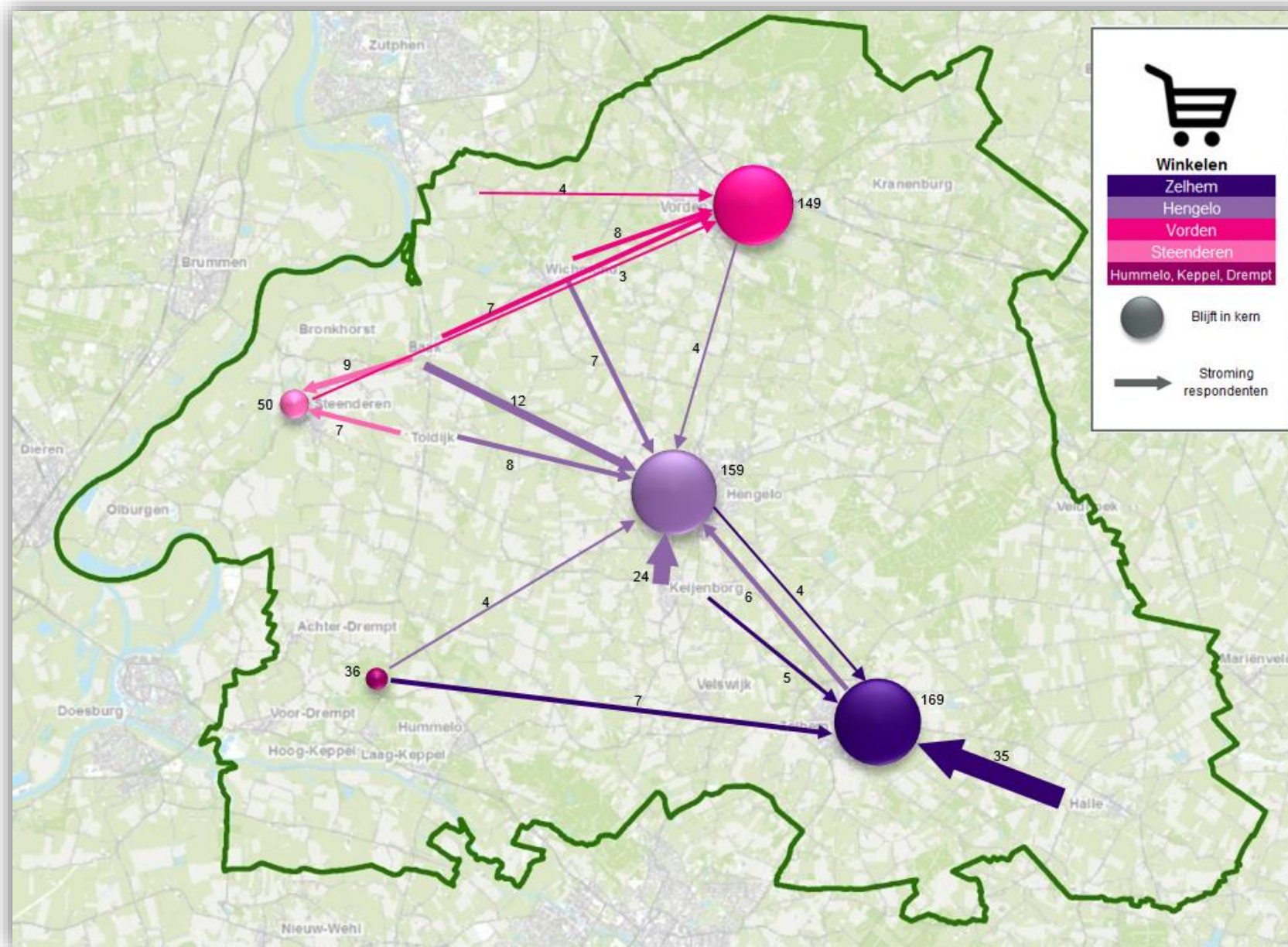
Bijlage 2 – Algemeen gebruik voorzieningen buiten Bronckhorst

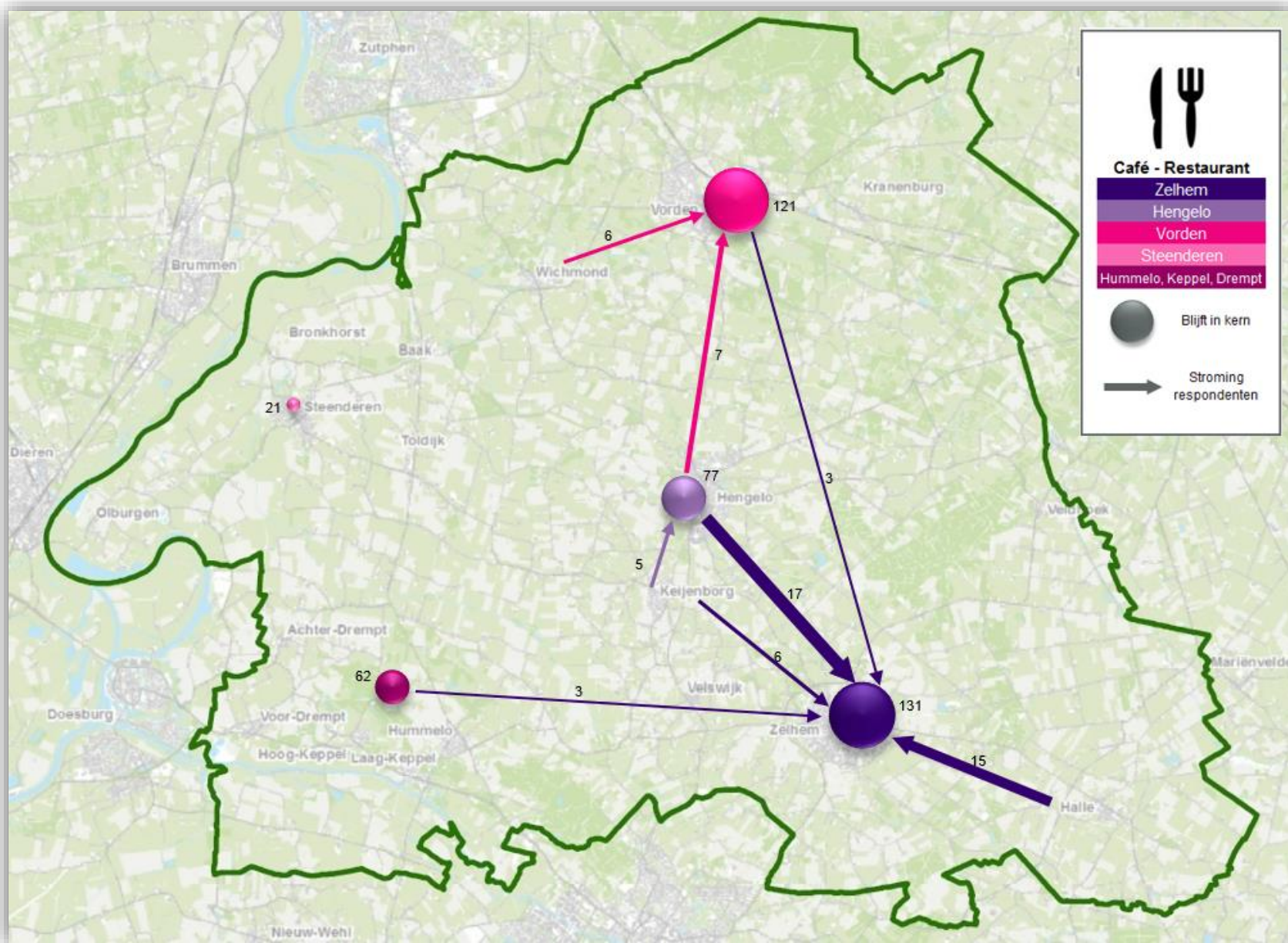
Bijlage 3 – Algemeen gebruik voorzieningen binnen Bronckhorst

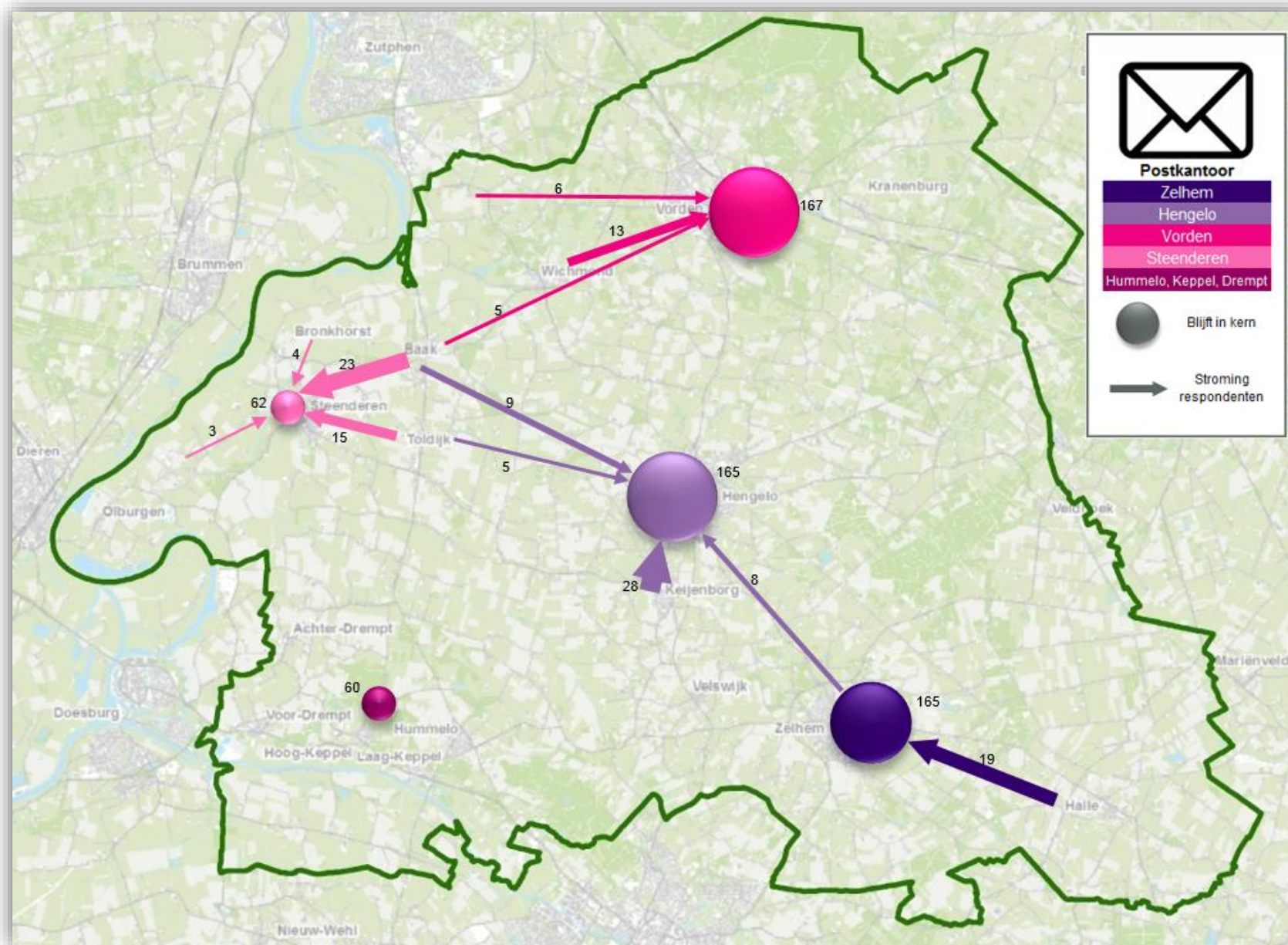
Bijlage 4 – Gebruik winkels in grote kernen Bronckhorst

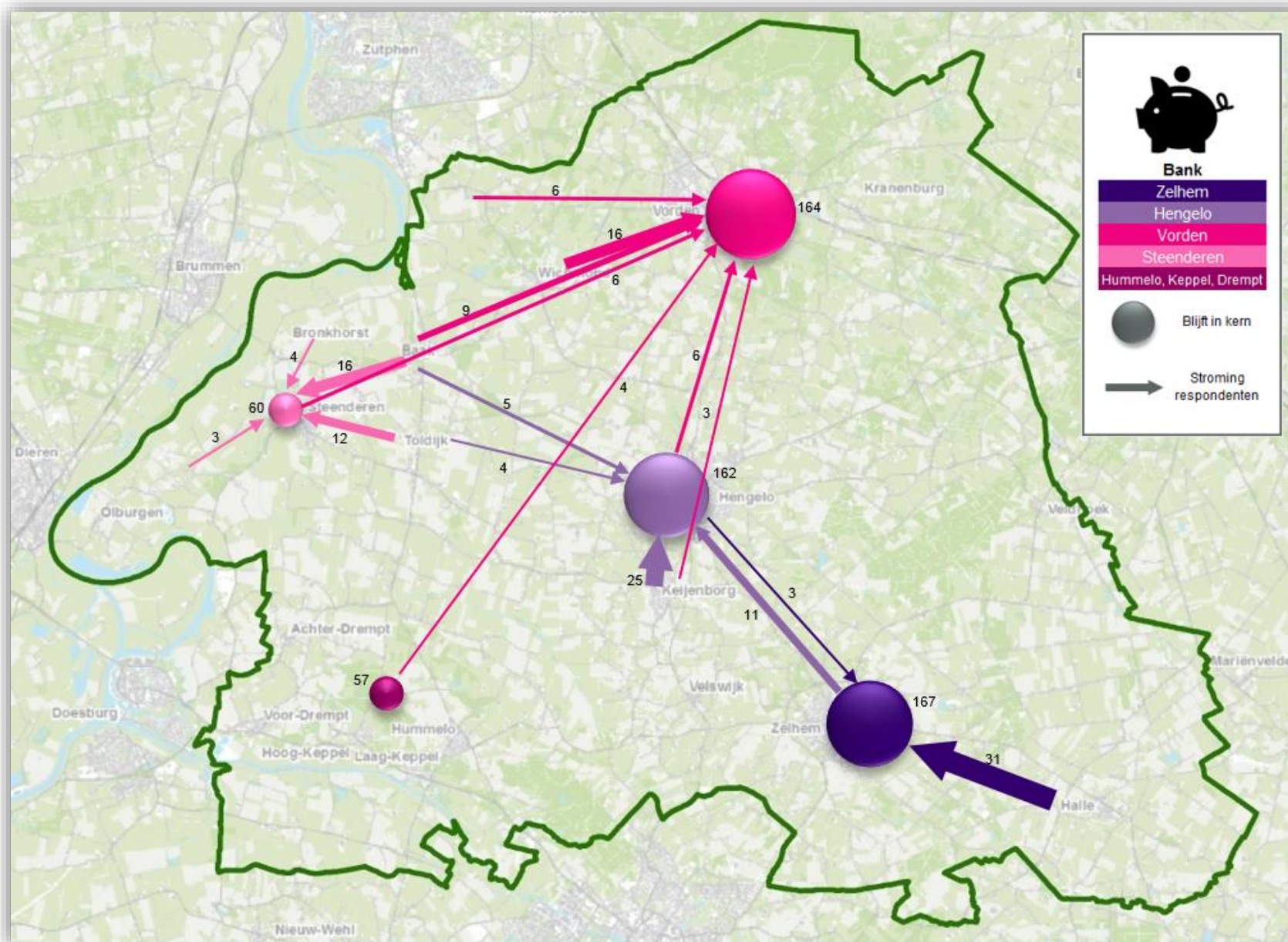
Bijlage 5 – Gebruik cafés en restaurants in grote kernen Bronckhorst

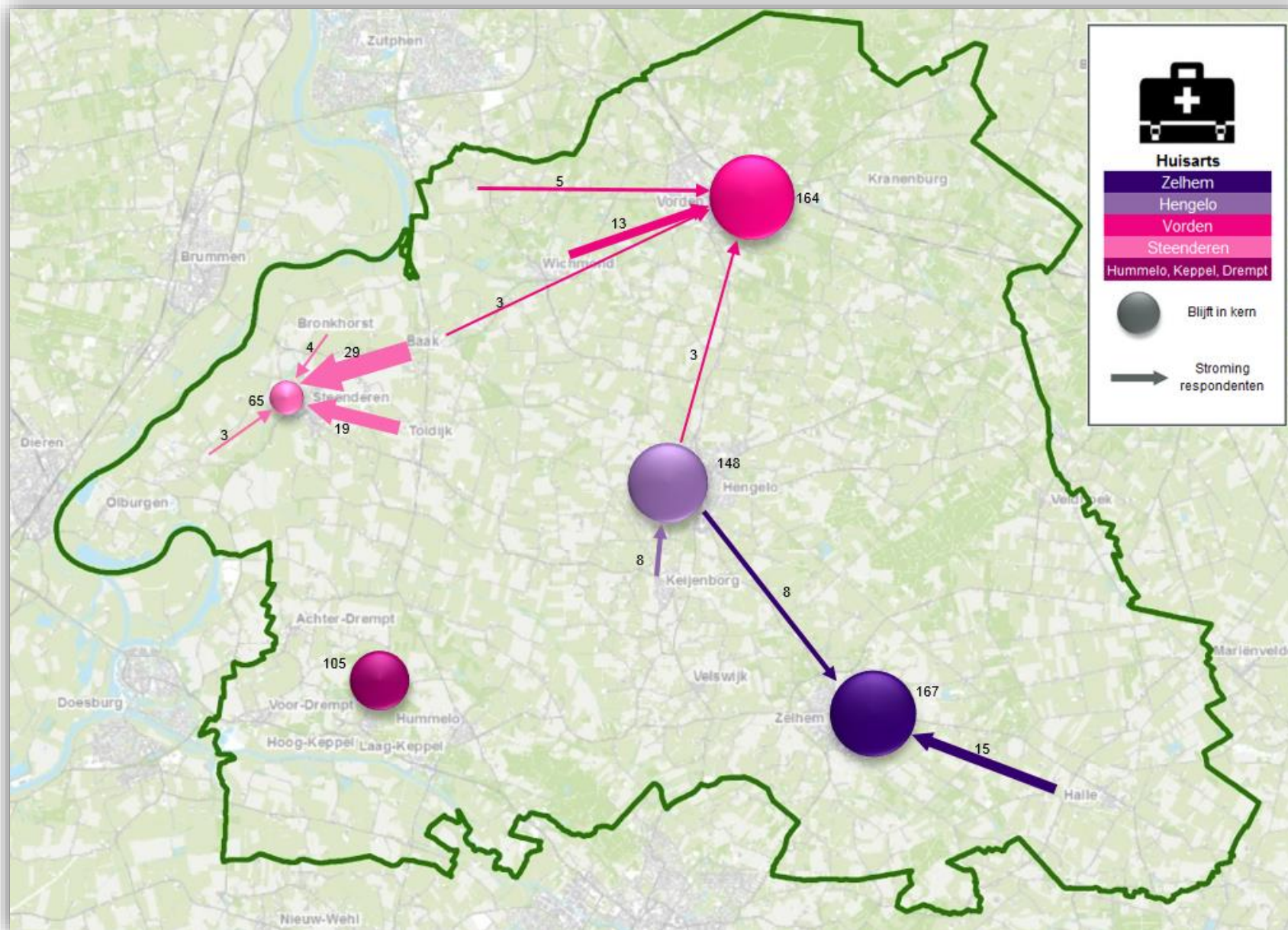
Bijlage 6 – Gebruik postkantoor in grote kernen Bronckhorst

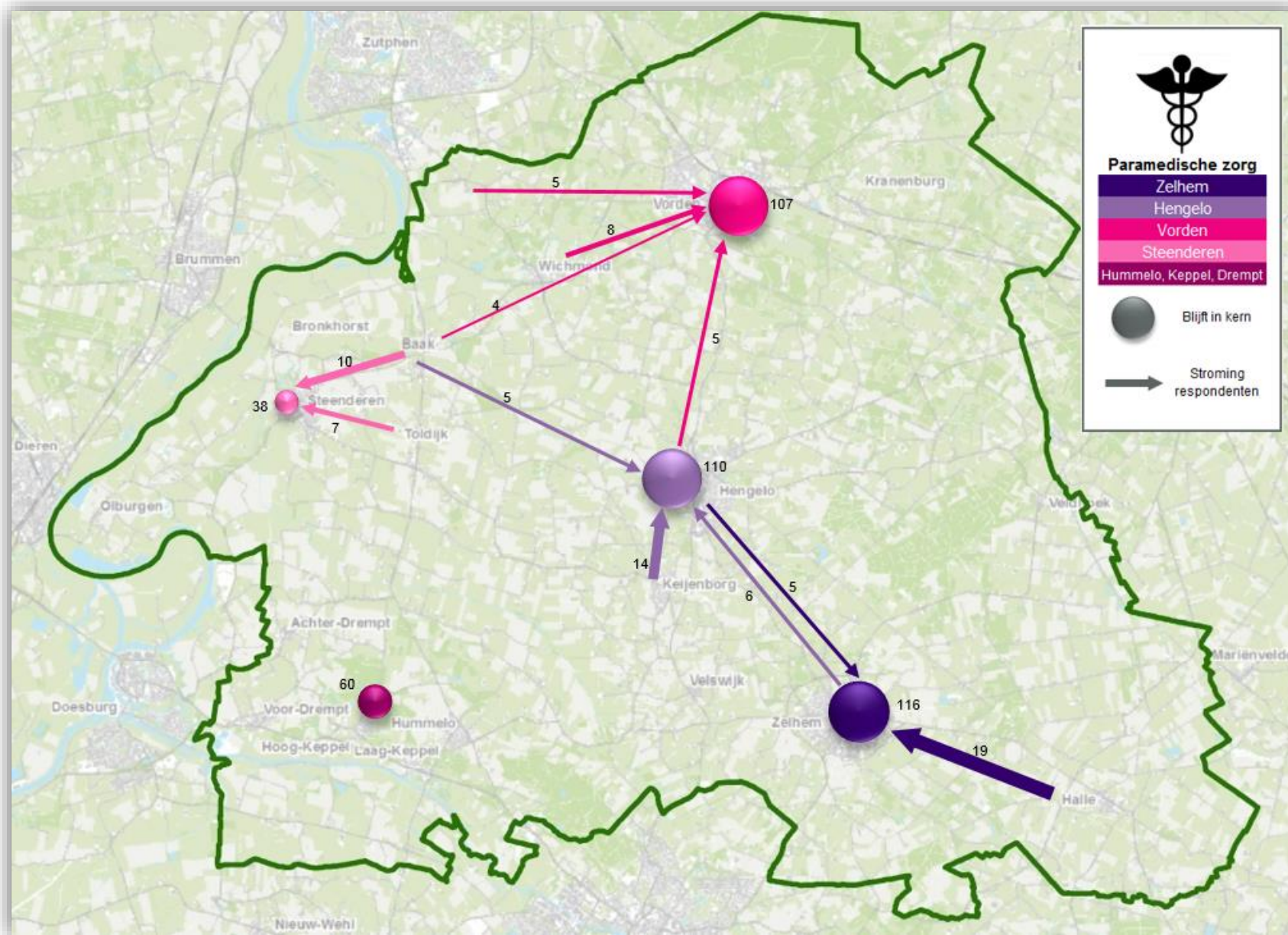
Bijlage 7 – Gebruik banken in grote kernen Bronckhorst

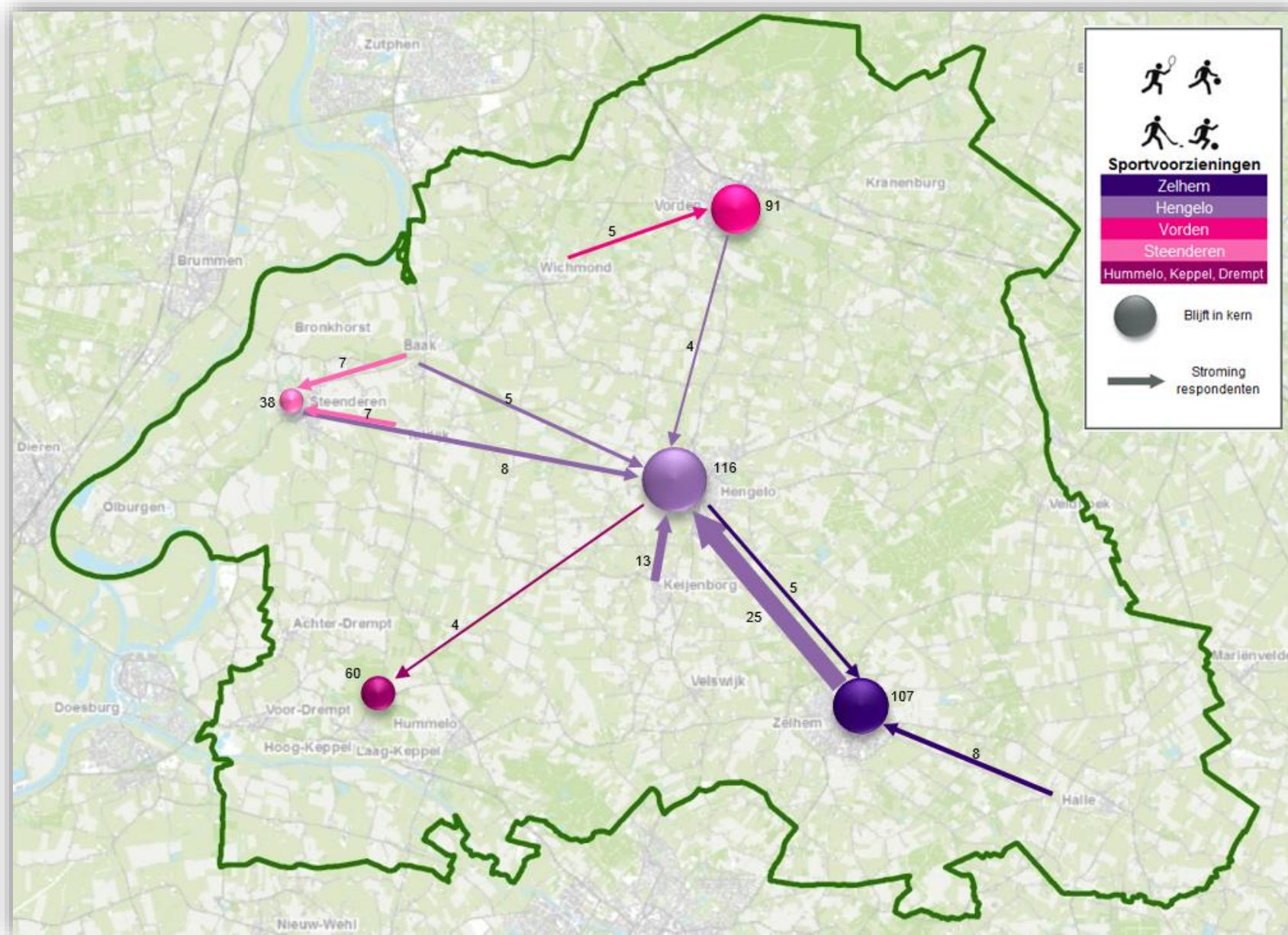
Bijlage 8 – Gebruik huisarts in grote kernen Bronckhorst

Bijlage 9 – Gebruik paramedische zorg in grote kernen Bronckhorst

Bijlage 10 – Gebruik sportvoorzieningen in grote kernen Bronckhorst

Bijlage 11 – Gebruik apotheek in grote kernen Bronckhorst

